

NORD-TRØNDELAGS-
FORSKNING

Krone for krone?

Endring i arbeidsgiveravgift og
konsekvenser for kommunal
sektor

Roald Sand
Even Bjørnstad

KS *KOMMUNENES
SENTRALFORBUND*

Krone for krone?

Endring i arbeidsgiveravgift og konsekvenser for kommunal sektor

Roald Sand
Even Bjørnstad

Tittel : KRONE FOR KRONE?
Endring i arbeidsgiveravgift og konsekvenser for kommunal sektor

Forfatter : Roald Sand
Even Bjørnstad

NTF-notat : 2003:8

Prosjektnummer : 1594

ISSN : 1500–2624

Prosjektnavn : Økonomiske konsekvenser ved endret arbeidsgiveravgift for kommunal sektor

Oppdragsgiver : Kommunenes Sentralforbund og Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag.

Prosjektleder : Roald Sand

Prosjektmedarbeider : Gunnar Nossun

Layout/redigering : Anders Sønnebø

Referat : Dette er en sluttrapport for prosjektet: Regionalt differensiert arbeidsgiveravgift (RDA) og kommunal sektor. I studien har vi belyst økonomiske konsekvenser og aktuelle kompensasjonsordninger for kommunal sektor ved endringer i RDA.

Emneord : Kommunal økonomi, Arbeidsgiveravgift, Kompensasjon, RDA, Inntektssystem

Dato : Oktober 2003

Antall sider : 84

Pris : 100,–

Utgiver : Nord-Trøndelagsforskning
Serviceboks 2533, 7729 STEINKJER
telefon 74 13 46 60
telefaks 74 13 46 61

FORORD

Dette er en sluttrapport for prosjektet "Regionalt differensiert arbeidsgiveravgift og kommunal sektor". Nord-Trøndelagsforskning (NTF) har utført dette prosjektet på oppdrag fra Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag (LU) og Kommunenes Sentralforbund (KS). Prosjektet er gjennomført i perioden 15.6–1.10.03.

Kontaktpersoner hos oppdragsgiver har vært Arild Egge i Nord-Trøndelag fylkeskommune (for LU), Fredrik Okkenhaug i KS Nord-Trøndelag samt Øistein Gjølberg Karlsen og Reidar Mork i KS sentralt.

Ved Nord-Trøndelagsforskning har Gunnar Nossun, Jørund Aasetre, Anders Sønnebø og Solrun F. Spjøtvold bidratt med ulike former med bistand ved datainnsamling og sluttredigering av rapporten. Even Bjørnstad har skrevet kapittel 3.3 mens Roald Sand har skrevet øvrige deler av rapporten. Erik Revdal har bidratt med kvalitetssikring av notatet. Undertegnede takker alle for innspill og kommentarer underveis i prosjektet. Gjenstående feil og mangler er prosjektlederens ansvar.

Steinkjer, oktober 2003

Roald Sand
prosjektleder

INNHOLD

	side
FORORD	i
INNHOLD	iii
TABELLER	v
SAMMENDRAG	vii
1. INNLEDNING	1
1.1 Bakgrunn	1
1.2 Formål, problemstillinger og gjennomføring	3
1.3 Oppbygging av rapporten	4
2. METODE OG GJENNOMFØRING	5
2.1 Datagrunnlag	5
2.2 KOSTRA	5
2.2.1 Spørreskjema og intervju	6
2.2.2 Foretaksregisteret	7
2.3 Beregningsmetode	7
2.4 Oppsummering og diskusjon	11
3. RESULTATER	13
3.1 Lønnsutgifter og tilskuddsbehov for fylkeskommuner	13
3.2 Lønnsutgifter og tilskuddsbehov for primærkommuner	14
3.3 Innkjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal tjenesteproduksjon	18
3.3.1 Forutsetninger ved beregningene	18
3.3.2 Beregningsmetode	20
3.3.3 Resultater for primærkommuner	20
3.3.4 Resultater for fylkeskommuner	21
3.3.5 Oppsummering bygg og anlegg	22
3.4 Andre foretak som produserer offentlige tjenester	23
3.4.1 Varig tilrettelagt arbeid	24
3.4.2 Private skoler	24
3.4.3 Vann, avfall og renovasjon	25
3.4.4 Andre utskilte foretak	26
3.4.5 Spesialinstitusjoner	27
3.5 Energibedrifter	27
3.6 Kostnadsøkning for kommunal sektor	28
4. KOMPENSERENDE TILTAK	31
4.1 Økonomisk teori	31
4.2 Alternative kompensasjonsordninger	32
4.2.1 RDA for kommunale tjenester	34
4.2.2 Nord-Norge-tilskudd og skjønnstilskudd	35
4.2.3 Regionaltilskudd eller ny post i inntektssystemet	36

4.3	Hva skal det kompenseres for?	37
4.3.1	Økte lønnsutgifter i sone 2, 3 og 4	37
4.3.2	Økt tilskuddsbehov til privat sektor	38
4.3.3	Økte kostnader ved innkjøp av varer og tjenester	39
4.3.4	Økte kostnader for virksomhet av økonomisk art	39
4.3.5	Økte kostnader for øvrig virksomhet av ikke-økonomisk art	40
4.4	Oppsummering	40
5.	DISKUSJON OG KONKLUSJON	41
5.1	Innledning	41
5.2	Kompensasjonsbehov	41
5.3	Kompenserende ordninger	43
5.4	Konklusjon	45
	LITTERATUR	47
Vedlegg 1:	Tabeller	
Vedlegg 2:	Spørreskjema 1. utsending	
Vedlegg 3:	Spørreskjema 2. utsending	

TABELLER

Tabell	side
1.1: Soner for arbeidsgiveravgift i 2002	1
2.1: Avgiftsnivå, lønn og antall årsverk som kompenseres ved bagatellmessig støtte	9
2.2: Andel av lønnsgrunnlag for arbeidsgiveravgift med utgangspunkt i kontorkommune. (Kilde: Rye et al. 2003)	10
3.1: Beregnet kostnadseffekt på fylkeskommunenes lønnskostnader og tilskudd til privat sektor. Etter fylke, 2003-tall (hele tusen)	14
3.2: Beregnet kostnadseffekt på primærkommunenes lønnskostnader og tilskudd til barnehager, pleie- og omsorg og kirke Etter fylke og sone, 2003-tall (hele tusen)	15
3.3: Beregnet kostnadseffekt på primærkommunenes lønnskostnader og tilskudd til barnehager, pleie- og omsorg og kirke. Etter sone, 2003-tall (hele tusen)	16
3.4: Beregnet kostnadseffekt på primærkommunenes kjøp av tjenester til vedlikehold, byggetjenester, nybygg av uniform arbeidsgiveravgiftssats (14,1 %). Etter sonenummer, 2002-tall	20
3.5: Beregnet kostnadseffekt på primærkommunenes kjøp av tjenester til vedlikehold, byggetjenester, nybygg av uniform arbeidsgiveravgiftssats (14,1 %). Fylkesvis etter sonenummer, 2002-tall	21
3.6: Beregnet kostnadseffekt på fylkeskommunenes kjøp av tjenester til vedlikehold, byggetjenester, nybygg av uniform arbeidsgiveravgiftssats (14,1 %) – gjennomsnittsberegning	22
3.7: Beregnet kostnadseffekt for renovasjonsbedrifter som ikke kompenseres fullt ut med bagatellmessig støtte. 2002-tall (hele tusen)	26
3.8: Beregnet kostnadseffekt for energibedrifter, etter eierandel i kommunal sektor. 2002-tall (hele tusen)	28
3.9: Kostnadsøkning for fylkeskommunene. 2003-tall (hele tusen)	29
3.10: Kostnadsøkning for primærkommunene. Etter fylke og sone, 2003-tall (hele tusen)	30
5.1: Kostnadsøkning for primær- og fylkeskommuner. 2003-tall(hele tusen).	42

SAMMENDRAG

Dette er sammendraget av en sluttrapport for prosjektet "Regionalt differensiert arbeidsgiveravgift og kommunal sektor", utført av Nord-Trøndelagsforskning på oppdrag fra Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag (LU) og Kommunenes Sentralforbund (KS).

Bakgrunn, formål og problemstillinger

Ordningen med regionalt differensiert avgift (RDA) er det viktigste distriktpolitiske virkemiddelet i Norge. RDA har bl.a. bidratt sterkt til oppbygging av arbeidsintensiv kommunal sektor i alle områder med nedsatt avgift, og har hatt god effekt på samlet sysselsetting og bosetting i distriktene. EØS-bestemmelsene tilsier at RDA må opphøre fra 1.1.2004. Et sentralt spørsmål er derfor hvordan en kan kompensere næringsliv, offentlig sektor og innbyggere i distriktene for økningen i arbeidsgiveravgift.

Formålet med prosjektet er å øke kunnskapen om økonomiske konsekvenser for kommunal sektor som følge av endringene i RDA. Det er vektlagt å se nærmere på:

- endringer i lønnskostnader og tilskuddsbehov knyttet til dagens nivå på ansatte i foretak som produserer kommunale tjenester
- endringer i kostnader knyttes til dagens nivå på innkjøp av varer og tjenester i foretak som produserer kommunale tjenester
- aktuelle kompensasjonsordninger for kommunal sektor

I kommuneproposisjonen for 2004 (St.prp. 66 2002-2003) ble det for lønnsutgifter og tilskuddsbehov til visse typer privat sektor anslått et kompensasjonsbehov på 1805 mill. kr for primærkommunene og 341 mill. kr for fylkeskommunene. I prosjektet ser vi nærmere på om dette er et reelt nivå på kompensasjonsbehovet i forhold til andre sektorer og utgiftsposter for kommunal sektor.

Metode og gjennomføring

I analysen har vi forutsatt full omlegging av RDA. Datagrunnlaget for analysen er tidligere gjennomførte beregninger og prosjekter, kommunale regnskaper (KOSTRA), bedrifts- og foretaksregisteret og en egen datainnsamling overfor primær- og fylkeskommuner samt viktige aktører som samhandler med kommunal sektor. I utgangspunktet har vi benyttet samme forutsetninger og beregningsmetoder som i St.prp. 66 (2002-2003). I tillegg har vi benyttet alternative beregningsmetoder og sett på økonomiske konsekvenser av en rekke andre områder enn merutgifter for kommunal sektor knyttet til lønn og økt tilskuddsbehov. Rent generelt synes det å være noe usikkerhet knyttet til datagrunnlaget, også i KOSTRA og foretaksregisteret. Til tross for disse svakhetene, mener vi analysen gir et godt grunnlag for å vurdere kompensasjonsbehovet i kommunal sektor ved endring i RDA.

Resultater

Tabellen nedenfor oppsummerer våre viktigste resultater når det gjelder kompensasjonsbehovet for økte kostnader i hele tusen kr for kommunal sektor:

Fylke og sone	KRD (2003) sum	Diff. lønn og tilskudd	Innkjøp bygg/anlegg	Særforetak	Vernaforetak	Barnehage	Sum diff.	Sum våre anslag
Fylkeskommuner LU	232 154	-3 803	3 334	437	0	0	-32	232 122
Øvrige fylkeskom.	109 467	-271	356	0	0	0	85	109 552
Sum fylkeskommuner	341 621	-4 074	3 690	437	0	0	53	341 674
Primærkommuner LU	1 078 908	11 296	30 258	4 444	2 499	28 536	77 034	1 155 942
Øvrige primærkom.	726 275	12 090	7 557	533	1 122	5 858	27 159	753 434
Sum primærkomm.	1 805 183	23 386	37 815	4 977	3 621	34 394	104 193	1 909 376
Sum kom. sektor LU	1 311 062	7 493	33 592	4 881	2 499	28 536	77 002	1 388 064
Sum øvrig kom. sektor	835 742	11 819	7 913	533	1 122	5 858	27 244	862 986
Sum sone 2-4	2 146 804	19 312	41 505	5 414	3 621	34 394	104 246	2 251 050

Kommunal- og regionaldepartementets (KRDs) anslag i St.prp. nr. 66 (2002-2003) vises i kolonne 2. Ved å bruke regnskapsåret 2002 i stedet for 2001, får vi noe andre resultater enn KRD i kolonne 3. Regner vi med økte utgifter til innkjøp ut fra kommunenes bygg og anleggskostnader og bransjestruktur (kolonne 4) samt kompensasjon for tidligere utskilling av særbedrifter (kolonne 5), får vi omtrent like anslag på samlet kompensasjonsbehov for fylkeskommunene. I den neste siste kolonnen i tabellen beregnes forskjellen mellom KRDs anslag og summen av våre anslag på områdene lønn, tilskudd, innkjøp bygg og anlegg og andre varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon, særbedrifter, vernede foretak og barnehage.

Fylkeskommunene ser ut til å ha behov for omlag 342 mill. i kompensasjon ved full omlegging av RDA, herav 230 mill. kr berører LU-området. Disse anslagene synes å grunnlag for en krone for krone kompensasjon til fylkeskommunene. I tillegg blir enkelte fylkeskommuner, spesielt Nord-Trøndelag og Troms, berørt av tap av inntekter fra energibedrifter de eier og fra trekk i inntektene pga private skoler. Vi finner at primærkommunene har et behov for omlag kr 1 909 mill i kompensasjon ved full omlegging av RDA. De viktigste årsakene til den samlede forskjellen på 104 mill. i tabellen, er 41 mill. i økte innkjøpsskostnader og 34 mill. i økte barnehageutgifter og betydelig høyere lønnskostnader i 2002 enn hva KRD beregnet ut fra tall for 2001. For enkelte kommuner er også tilskudd til vernede bedrifter og kompensasjon for tidligere utskilling av særbedrifter viktig. Redusert inntekt på grunn av private skoler og økte kostnader i kommunalt eide energibedrifter er ikke med i tabellen. Privat skole synes kun å gi utslag for Tromsø kommune. En god del kommuner blir kraftig berørt av at de energibedrifter de eier får en betydelig økning i kostnadene. I vedlegg til rapporten viser vi at enkelte områder og enkeltkommuner kommer svært forskjellig ut etter om man velger vårt eller KRDs beregningsopplegg. Gjennomgående er det i LU-området KRDs anslag synes å undervurdere kompensasjonsbehovet ved endring i RDA.

Kompenserende ordninger

I diskusjonen av kompenserende tiltak har vi lagt til grunn hensyn til bl.a. samfunnsøkonomisk effektivitet, forutsigbarhet og nøytralitet mellom bransjer og offentlig og privat sektor. Vi forutsetter at det er ønskelig med full kompensasjon til offentlig sektor.

Regjeringen/Stortinget har hittil lagt opp til kompensasjon krone for krone gjennom bagatellmessig støtte og skjønnsmidler. Hver krone i økt avgift til staten fra kommunal sektor skal tilbakeføres kommunene og fylkeskommunene samlet sett. Dette betyr at man ikke legger opp til en formell videreføring av RDA for kommunal tjenesteyting eller andre ordninger som kan ha tilnærmet samme effekt (øremerkede midler til lønnsutgifter, løpende tilbakeføring av avgift til enkeltkommuner). Dette synes godt begrunnet i forhold til kriteriene overfor. Avgrensingsproblemer i forhold til hva som er støtte-berettiget aktivitet og fare for konkurransevridning mellom offentlig og privat sektor, trekker i retning av at man bør legge opp til samme avgift for kommunal og privat sektor.

På kort sikt synes den beste ordningen å være beregnede kompensasjonsbeløp for hver kommune/fylkeskommune, basert på enten regnskapsåret 2001 (jf. KRDs anslag i St.prp nr. 66 2002-2003) eller 2002 (jf. våre anslag). Om dette skaper skjevheter pga. varierende investeringsnivå m.m., bør det være adgang til å søke om ytterligere skjønnsmidler basert på historiske regnskapstall. Dette betyr at en slik søknad kun trenger å fremmes en gang. På lengre sikt bør kompensasjonsordningen bygges inn i det ordinære inntektssystemet for kommunal sektor som en egen ny post eller som en del av et endret regionaltilskudd. Denne posten bør ikke være gjenstand for trekk etter hvor høye skatteinntekter kommunene har. I rapporten diskuterer vi tre ulike kriterier for et slikt distriktstilskudd i inntektssystemet:

- Et individuelt beregnet beløp for hver enkelt kommune/fylkeskommune.
- Et individuelt beregnet beløp pr. innbygger for hver enkelt kommune/fylkeskommune.
- Et beregnet beløp pr. innbygger i ulike soner og fylker.

I tillegg har vi en rekke mulige kombinasjoner av disse kriteriene. De årlige kompensasjonsbeløpene kan ta utgangspunkt i beregnede konsekvenser i 2001 eller 2002, jf. anslagene over, og økes videre med lønnsveksten for kommunal sektor. Det siste alternativet over synes å gi svært ulike utslag for enkeltkommuner og må derfor trolig kombineres med skjønnsmidler i en del år. Hensynet til uavhengighet, nøytralitet og full kompensasjon, samt at det tar noe tid før kommunene tilpasser seg endringer i innbyggertall, taler for et kriterium som i størst mulig grad bygger på de to første alternativene. Slike individuelle ordninger kan imidlertid bli vanskelig å forsvare på lengre sikt. Skal kompensasjonsordningen bli varig, trekker derfor dette i retning av at man etablerer en ny post i inntektssystemet med faste satser pr.innbygger etter dagens sonetilhørighet og fylke. Skjeve utslag kan kompenseres med skjønnsmidler i en viss tid.

Ved siden av økte rammebevilgninger er det aktuelt å gi kompensasjon til kommunal sektor gjennom ordningen med bagatellmessig støtte. Etter vår mening er det uklart om datterselskap, kommunale særbedrifter og andre foretak med sterk grad av avhengighet kan få denne type støtte. For kommunal tjenesteyting innenfor såkalt ikke-økonomisk aktivitet, mener vi den bagatellmessige støtten må sees i sammenheng med øvrig offentlig støtte til drift. Om man ikke tar hensyn til dette kan man oppleve å en foretaksstruktur med en høy andel lite effektive foretak med høye kostnader til regnskap, administrasjon m.m.

RDA er å anse som et effektivt distriktpolitisk tiltak. Siden kommunene på sikt kan danne større enheter og redusere sysselsetting i forhold til øvrige innsatsfaktorer, tyder dette på at kommunal sektor eller distriktene trenger mer enn en krone for krone kompensasjon for å ha samme måloppnåelse i distriktpolitikken. I noen grad legger Stortinget/regjeringen opp til en slik overkompensasjon til en del kommuner/fylkeskommuner siden man ikke tar hensyn til omfanget av innpendlere fra sone 1 og 5 med uberørt avgift. Problemet med dette er imidlertid at overkompensasjonen varierer med graden av slik innpendling og ikke med behov for sterkere distriktpolitiske virkemidler. Stortinget/regjeringen legger ikke opp til at kommunal sektor i sone 1 og 5 skal få dekket økte kostnader knyttet til innpendling fra sone 2-4. Også dette forholdet bør trolig belyses noe mer før den endelige kompensasjonsmodellen utformes.

Konklusjon

Våre resultater tyder på at kr 2 251 mill. vil gi kommunal sektor i områder med nedsett arbeidsgiveravgift en krone for krone kompensasjon ved full omlegging av arbeidsgiveravgiften. Dette er kr 104 mill. mer enn anslagene i kommuneproposisjonen for 2004. I tillegg til lønn og tilskuddsbehov til samferdsel, pleie- og omsorg, barnehage og kirke, finner vi at det også må tas hensyn til tidligere utskilte særbedrifter, trekk i kommunale inntekter på grunn av omfanget av private skoler, tilskudd til vernede bedrifter og økte kostnader til innkjøp av varer og tjenester. Spesielt i LU-området gjør det store utslag for enkeltkommuner om man velger å ta hensyn til de økonomiske konsekvensene for kommunal sektor på disse områdene. I hvilken grad private skoler påvirkes av endringene er noe usikkert. Vi har derfor ikke tatt med trekk i kommunale inntekter på grunn av omfanget av private skoler i kompensasjonsbehovet over. I noen grad kan våre beregninger undervurdere tilskuddsbehovet til sektorene samferdsel, pleie- og omsorg og vernede bedrifter.

På kort sikt anbefaler vi at det kompenseres minimum krone for krone basert på anslag for merutgifter for regnskapsåret 2002. På lengre sikt bør dette danne grunnlag for et mer varig distriktskriterium i inntektssystemet. Siden individuelle ordninger som et fast beløp pr.innbygger for hver enkelt kommune kan bli vanskelig å forsvare på lengre sikt, bør man etablere en ny post i inntektssystemet med faste satser pr.innbygger etter dagens sonetilhørighet og fylke.

1. INNLEDNING

Denne sluttrapporten beskriver bakgrunn, formål og problemstillinger, metode/gjennomføring og resultater i prosjektet "Regionalt differensiert arbeidsgiveravgift og kommunal sektor".

1.1 Bakgrunn

Regionalt differensiert arbeidsgiveravgift (RDA) innebærer at private og offentlige foretak betaler arbeidsgiveravgift med ulik sats avhengig av arbeidstakernes lønn og bosted. RDA er gjerne oppfattet som det viktigste distriktspolitiske virkemiddelet, fordi det generelt stimulerer etterspørselen etter arbeidskraft i distriktene (Effektutvalget 2002). RDA har spesielt god effekt i forhold til å styrke distriktenes konkurransevne overfor resten av landet når det gjelder tjenesteytende og annen arbeidsintensiv virksomhet (Hervik et al. 2001). Det må derfor antas at RDA har bidratt sterkt til oppbygging av arbeidsintensiv kommunal sektor i alle områder med nedsatt avgift.¹

Tabell 1.1: Soner for arbeidsgiveravgift i 2002

Sone	Fylker/kommuner	Avgiftsnivå
Sone 5	Svalbard. Alle kommuner i Finnmark og kommunene Karlsøy, Lyngen, Storfjord, Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa og Kvænangen i Troms.	0,0 %
Sone 4	Øvrige kommuner i Troms. Alle kommuner i Nordland. Kommuner i Namdal i Nord-Trøndelag, unntatt Snåsa. Hitra, Frøya, Åfjord, Roan og Osen i Sør-Trøndelag. Smøla kommune i Møre og Romsdal.	5,1 %
Sone 3	Snåsa i Nord-Trøndelag. Kommunene Hemne, Snillfjord, Oppdal, Rørø, Holtålen, Tydal, Surnadal, Rindal, Aure, Halså, Tustna, Dovre, Lesja, Skjåk, Lom, Vågå, Sel, Sør-Aurdal, Etnedal, Nord-Aurdal, Vestre Slidre, Øystre Slidre, Vang, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal og Os i "Fjellregionen" i fylkene Sør-Trøndelag, Møre- og Romsdal, Oppland og Hedmark.	6,4 %
Sone 2	Meråker, Frosta, Leksvik, Mosvik og Verran i Nord-Trøndelag. Kommuner i fjellregionen i øvrige deler av Sør-Norge samt hele Sogn- og Fjordane.	10,6 %
Sone 1	Steinkjer, Inderøy, Verdal, Levanger og Stjørdal i Nord-Trøndelag og øvrige kommuner i Sør-Norge som ikke inngår i sone 2-5.	14,1 %

Tabell 1.1 angir innretningen på dagens RDA. Oslo/Akershus, Vestfold og Østfold inngår som helhet i sone 1. Alle øvrige fylkeskommuner har kommuner med nedsatt arbeidsgiveravgift.

Med bakgrunn i regelverket for statsstøtte har RDA vært en vanskelig sak mellom Norge og ESA/EU siden EØS-avtalen ble inngått.² Dette medførte visse justeringer i 1999, med innføring av høyeste sats og et bunnfradrag på kr 250 000 pr. år for enkelte næringer (Hervik et al. 2001). Våren 2003 ble det klart at hele systemet med RDA

¹ Hervik et al. (2001) og Effektutvalget (2002) har en mer grundig innføring i ordningen med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift (RDA).

² Se www.dep.no/fin/norsk/norsk_ekonomi/arbeidsgiveravgift/, Finansdepartementets hjemmeside om endringene i arbeidsgiveravgiften.

anses som konkurransevridende og ulovlig statsstøtte, slik at ordningen må endres fra 1.1.2004.

Ved omleggingen ønsker regjeringen i størst mulig grad å tilbakeføre verdien av den eksisterende ordningen til de berørte regioner. Regjeringen har pr. i dag planer om å videreføre RDA innenfor begrensningen omlag kr 250 000 i årlig støtte pr. foretak i sone 2–4 (Finansdepartementet 2003). Dette betyr at relativt små foretak fortsatt kan få opprettholdt sin støtte gjennom RDA, mens større foretak i sone 2–4 ikke blir kompensert fullt ut. I tillegg har ESA godkjent en videreføring av dagens RDA for alle foretak i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark, samt foretak innen landbruk, fiske, fiskeindustri og deler av landbruksbasert næringsmiddelindustri (Finansdepartementet 2003).

Offentlige foretak blir også berørt av omleggingen. Dette er fordi EØS-regelverket ikke skiller mellom offentlige og private foretak, og fordi regjeringen har vektlagt å legge om til en såkalt lite byråkratisk ordning med lik arbeidsgiveravgift over hele landet (unntatt tiltakssonen, landbruk, fiske og tilhørende foredlingsindustri). Berørte offentlige foretak skal kompenseres med økte rammeoverføringer, mens private foretak skal kompenseres bl.a. med bagatellmessig støtte og transportstøtte for større bedrifter som frakter varer over 35 mill. (Finansdepartementet 2003).

Kommunal sektor er lovt full kompensasjon, krone for krone, av den sittende regjering, iallfall i en overgangsperiode inntil man får dette justert inn i inntektskriteriene for kommunal sektor. I St.prp. nr. 66 (2002–2003) har Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) beregnet kompensasjonsbehovet ved full omlegging av arbeidsgiveravgiften til 1805 mill. kr for berørte primærkommuner og 342 mill. kr for berørte fylkeskommuner. Regjeringens endelige forslag til kompensasjon kommer i statsbudsjettet for 2004. De kompenserende tiltakene må godkjennes av ESA før de kan iverksettes. Samlet sett er det usikkert hvordan ulike kompenserende ordninger vil slå ut for foretakene som blir berørt av endringer i RDA. Dette gjelder ikke minst for kommunale foretak. I tillegg til økte kostnader ved å ha egne ansatte, kan det bl.a. bli økt tilskuddsbehov til andre foretak som produserer kommunale tjenester, økte kostnader ved innkjøp av varer og tjenester og reduserte inntekter for kommuner som har eierandeler i virksomheter som driver foretningmessig (f.eks. produksjon og overføring av elektrisitet).

Kompensasjonstiltak rettet mot økte lønnskostnader for kommunene er relativt enkelt å utforme. Kommunene har imidlertid en betydelig aktivitet utenom den tjenesteproduksjonen de står for selv. En rekke kommuner har skilt ut deler av tjenesteproduksjonen i egne kommunalt eide foretak. I et økende omfang er det private aktører som produserer det som tradisjonelt er blitt ansett som kommunale tjenester. Disse foretakene kan oppleve at endringer i RDA medfører en økning i egne lønnskostnader, og en økning i kostnader ved innkjøp av varer og tjenester fra andre foretak som nyter godt av dagens RDA. Disse forholdene bør det tas hensyn til ved utforming av de kompenserende ordningene for kommunal sektor.

Et betydelig antall av kommunene er inne med mindre eierandeler i ulike typer privat foretak (f.eks. vareproduserende industri), som driver med virksomhet som faller utenfor det som tradisjonelt er betraktet som en offentlige oppgave. Det er som regel ikke aktuelt med betydelig utbytte eller at kommunene går inn med ytterligere midler i slike bedrifter. Utviklingen i denne type bedrifter vil derfor ikke berøre kostnader og inntekter til kommunene direkte.

Rent generelt vil kostnadsøkninger som følge av endringer i RDA og eventuelt mangelfulle kompenserende ordninger medføre at en del private bedrifter får svekket konkurransevne¹. Dette kan videre føre til redusert sysselsetting, økt fraflytting og reduserte kommunale skatteinntekter.

1.2 Formål, problemstillinger og gjennomføring

Formålet med dette prosjektet er å øke kunnskapen om økonomiske konsekvenser for kommunal sektor som følge av endringen i RDA. Dette vil bedre grunnlaget for utforming av kompenserende tiltak for denne sektoren.

Med bakgrunn i ressursrammene for prosjektet, er det lagt vekt på å belyse følgende delproblemstillinger:

- Hvilke kostnadsøkninger kan knyttes til dagens nivå på ansatte i egne og kommunalt eide foretak?
- Hvilke kostnadsøkninger kan knyttes til dagens nivå på ansatte i private foretak som produserer kommunale tjenester?
- Hvilke kostnadsøkninger kan knyttes til dagens nivå på innkjøp av varer og tjenester i de foretak som produserer kommunale tjenester?
- Hvilke treffsikre og identifiserbare kompensasjonsordninger er aktuelle?

Med private foretak som produserer kommunale tjenester menes også spesialinstitusjoner som vernede bedrifter av ulike slag, opptrenings- og rehabiliteringsinstitusjoner, private skoler osv. Blant kommunalt eide selskaper som driver foretningmessig, belyser vi hvilken reduksjon i kommunale inntekter som forventes fra kraftselskaper. Vi belyser ikke hvordan eventuell lavere inntjening i næringslivet, reduksjon av antall arbeidsplasser, fraflytting m.m. påvirker inntekter og kostnader til kommunal sektor. Dette betyr at vi forutsetter at privat sektor rent generelt blir kompensert.

Beregningene av kompensasjonsbehov i denne rapporten er basert på innrapporterte regnskapstall for kommunene i KOSTRA, informasjon fra øvrige pågående eller nylig avsluttede prosjekt på området, samt beregningsmetoder og anslag på kompensasjonsbehov for kommunal sektor i St.prp. nr. 66 (2002–2003). I tillegg er det gjennomført en egen datainnsamling rettet mot primærkommuner og fylkeskommuner i som får endret RDA (spørreskjema). I disse beregningene ser vi på konsekvensene for kom-

¹ Se rapportene til RBL (2003), Rye et al. (2003), Hagen og Flygid (2003).

munal sektor ved full omlegging av RDA. Vi beregner ikke kompensasjonsbehov ved en eventuell overgangsordning for sone 3 og 4. I alle tilfelle er det staten/KRD som må foreta de nødvendige beregninger av det endelige nivået på kompensasjonstiltakene. I denne rapporten legger vi heller vekt å belyse i hvilken grad KRDs anslag i St.prp. nr. 66 (2002–2003) ser ut til å kompensere kommunal sektor.

1.3 Oppbygging av rapporten

I kapittel 2 gjennomgås metode og gjennomføring av prosjektet.

I kapittel 3 går vi gjennom resultater for kompensasjonsbehov for kommunal sektor og berørte foretak som kommunal sektor samhandler med.

I kapittel 4 diskuterer vi resultater fra kapittel 3 og vi går gjennom ulike forslag til kompenserende tiltak.

I kapittel 5 foretar vi en kort diskusjon av sentrale resultater og trekker ut de viktigste konklusjoner.

2. METODE OG GJENNOMFØRING

I dette kapitlet går vi gjennom datagrunnlag for beregningene (kapittel 2.1) og beregningsmetoder (2.2).

2.1 Datagrunnlag

Datagrunnlag for analysene er hentet fra:

- tidligere gjennomførte prosjekter og beregninger (Bedriftskompetanse 2003, St.prp. nr. 66 2002–2003, Rye et al. 2003, osv)
- SSBs kommunedatabase KOSTRA (SSB 2003a, 2003b),
- Foretaksregisteret (www.foretak.no)
- en egen datainnsamling overfor primær- og fylkeskommuner
- en egen datainnsamling fra viktige aktører som samhandler med kommunal sektor.

Dette beskrives noe nærmere nedenfor.

2.2 KOSTRA

KOSTRA (KOMmune-STat-RApportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir informasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet (www.ssb.no/emner/00/00/20/kostra). Regnskapstallene i KOSTRA bygger på rapporter fra alle fylkeskommunene og hele 98 prosent av kommunene. De innrapporterte tallene har vært i gjennom kontroller i kommunene og fylkeskommunene og SSB. På enkelte områder vil dataene i stor grad kunne regnes som ferdig kontrollert og rettet, mens det på andre områder må kunne påregnes endringer også etter publisering (KOSTRA 2003).

Det er relativt enkelt å beregne kostnadene ved endret RDA for ansatte i primær- og fylkeskommuner. Som hovedregel er det trolig tilstrekkelig å beregne dette ut fra lønnskostnadene i hver kommune for et referanseår. Siden 2002 er det siste året med innrapporterte regnskap for kommunal sektor i SSBs database KOSTRA, har vi valgt dette som referanseår. Dette betyr at vi har tatt utgangspunkt i KOSTRA med de muligheter for feilføringer som ligger her. Vi har kontrollert mot en rekke opplagte feilføringer for en rekke kommuner. Dette gjelder i hovedsak der tall er rapportert inn i kroner i stedet for hele tusen. Der regnskapstall for 2002 mangler har vi estimert et tallgrunnlag på grunnlag av tall fra året før, eventuelt fra innsamlede primærdatadata. For lønnskostnader og arbeidsgiveravgift har vi i tillegg estimert et tallgrunnlag på bakgrunn av tall fra sammenlignbare nabokommuner vektet med innbyggertall.

For primær- og fylkeskommuner har vi tatt utgangspunkt i Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) sine beregninger, rapportert som anslag på behov for kompensasjon til kommunal sektor i St.prp. nr. 66 (2002–2003). I følge KRD (Nilsen 2003),

har KRD brukt KOSTRA-tall for 2001, framskrevet til 2003-nivå, som grunnlag for disse beregningene. I beregningene er det ikke tatt hensyn til at enkelte navngitte næringer alltid skal fastsette arbeidsgiveravgift etter høyeste sats for all lønn og godtgjørelse, uavhengig av hvor den ansatte er bosatt (med dagens ordning). Ved beregning av økte lønnskostnader ligger KOSTRA-tall for art 010–080 + 160–165 + art 090.

Til grunn for KRDs anslag på fylkeskommunenes økte lønnskostnader i St.prp.nr 66 (2002–2003) ligger KOSTRA-tall for 2001, framskrevet til 2003-nivå. Fylkeskommunenes lønnskostnader i tilknytning til somatiske spesialisthelsetjenester og psykiatri er trukket ut fra grunnlaget. Det betyr at følgende funksjoner er trukket ut: 610, 615, 620, 630, 640, 645, 650, 655, 670 og 673. Videre er det trukket ut 20 % av fylkeskommunenes lønnskostnader knyttet til administrasjon, funksjon 420–290 (Nilsen 2003).

Når det gjelder økt tilskuddsbehov til privat sektor ligger KOSTRA-tall for 2001 som viser kommunesektorens overføringer til private (art 370) til grunn for KRDs anslag i St.prp. nr. 66 (2002–2003). I beregningene har KRD lagt til grunn at 70 % av sektorens overføringer til private kan tilskrives lønnskostnader. I beregningene er det videre lagt til grunn at kommunene vil få økt tilskuddsbehov til private barnehager (art 370), private pleie og omsorgsinstitusjoner (art 370), inkludert hjemmehjelp og kirken (art 470). I beregningene til KRD er det lagt til grunn at fylkeskommunene vil få økt tilskuddsbehov til samferdsel: bilruter, fylkesveiferjer, båtruter samt sporveier og forstadsbaner.

I våre beregninger har vi i utgangspunktet gjort de samme forutsetninger som KRD, men brukt KOSTRA-tall for 2002 spesielt for å kontrollere for funksjonsendringene som skjedde pr. 1.1.02 (Sykehusreformen). Våre data er spesialbestilt fra SSB etter de samme definisjonene som vi har fått oppgitt som grunnlag for KRDs beregninger (Nilsen 2003). Slik skulle våre resultater være direkte sammenlignbar med KRDs beregninger. Vi har justert for lønnsvekst fram til 2003 ved å oppjustere våre tall for arbeidsgiveravgiftgrunnlag fra år 2002 med 5 %, jf. anslag på lønnsvekst fra teknisk beregningsgrunnlag for lønnsoppgjørene (NOU 2003: 20, KRD 2003d). De samme anslag på lønnsvekst har også KRD brukt (Nilsen 2003).

2.2.1 Spørreskjema og intervju

I forhold til ressursrammen i prosjektet ble spørreskjema til kommunene ansett som en effektiv metode for datainnsamling som kan gi representative svar. Dette betyr at omlag 156 primærkommuner og elleve fylkeskommuner fikk tilsendt skjema. Skjemaet vises i vedlegg.

Rent generelt er det verd å merke seg lav respons fra kommuner og fylkeskommuner i spørreskjemaundersøkelsen. Skjemaene ble gjennomgående sendt til rådmenn og fylkesrådmenn. Så godt som alle besvarte skjema var fylt ut av økonomisjef eller annen person innen økonomiavdelingen. Tatt i betraktning oppmerksomheten som

endringene i RDA har fått, er det et sentralt resultat at rådmenn i liten grad har involvert seg direkte i utfylling av skjema som går på kartlegging av konsekvenser i egen kommune. Dette kan vitne om at kommunene og fylkeskommunene har liten oversikt over hvordan endringene vil slå ut i egen kommune. I noen grad virker det heller ikke som kommunen har tenkt å skaffe seg slik oversikt, da en rekke hevder at spørsmålene er for komplisert eller arbeidskrevende.

Lav respons fra en del kommuner og fylkeskommuner kan ha sin årsak i at man tror staten klarer å holde sitt løfte om full kompensasjon. Full kompensasjon er imidlertid kun lovt i en overgangsfase. Hva som vil skje etter denne fasen er et uvisst spørsmål. En annen årsak til lav respons vanskeligheter med å fylle ut spørreskjemaet fordi en del av spørsmålene kan være kompliserte. En god del kommuner ba derfor om en ytterligere forklaring på telefon eller e-post for enkeltspørsmål i undersøkelsen. En god del kommuner forstod imidlertid spørsmålene svært godt og synes å ha fylt ut skjemaet korrekt, helt uten ytterligere forklaringer. Det å besvare de viktigste spørsmålene i undersøkelsen krever imidlertid oversikt over kommunenes økonomi og samhandling med private aktører. Vi antok at det var rådmennene som hadde en slik oversikt. Når de i liten grad har prioritert å bruke egen tid på undersøkelsen, kan det være sterk fare for at det er personer med mindre oversikt over kommunens økonomiske forhold og mindre oversikt over de mer politiske forhold vedrørende endring i arbeidsgiveravgift og hvordan dette kan kompenseres, som har besvart undersøkelsen.

Når det gjelder ulike større private foretak som produserer kommunale tjenester, slik som vernede bedrifter av ulike slag, opptrenings- og rehabiliteringsinstitusjoner, skoler, helse- og omsorgsinstitusjoner, er det foretatt innsamling og analyse av data fra en rekke institusjoner direkte (telefonintervju). I tillegg fikk vi noe informasjon om slike aktører via innsendte svar på spørreskjema fra kommunal sektor. Øvrig data-grunnlag blir presentert senere i rapporten.

2.2.2 Foretaksregisteret

Ved å søke på det nettbaserte registeret over alle foretak i Norge etter eier, bransje og antall ansatte har vi søkt å identifisere ulike typer foretak som kommunal sektor er i samhandling med. Dette søket er foretatt siden det er klare begrensninger ved den innsamlede informasjonen direkte fra kommunal sektor (se forrige punkt). Svakheter ved data fra foretaksregisteret er stor grad av usikkerhet med hensyn på lønnsnivå og antall ansatte, selv om antall ansatte i prinsippet skal være oppgitt. Videre kan det være slik at en del foretak opererer innen flere bransjer, og dermed ikke er fanget opp eller fanget opp på feil måte i analysen.

2.3 Beregningsmetode

Vi har i utgangspunktet valgt samme beregningsmetode som KRD benyttet i St.prp. nr. 66 (2002–2003). Dette betyr at vi beregner merutgifter for kommunal sektor ut fra prosentvis økning i lønnsutgifter og tilskuddsbehov til privat sektor. For lønnsutgifter beregnes kostnadsøkningen som forskjellen mellom 14,1 % (full sats) og sats i 2002

ganget med grunnlag for arbeidsgiveravgift i 2001/2002. For økt tilskuddsbehov beregnes kostnadsøkningen som forskjellen mellom 14,1 % og sats i 2002 ganget med 70 % av kommunenes tilskudd i 2001/2002. Videre har vi justert for lønnsvekst for 2002 ved å oppjustere våre tall for arbeidsgiveravgiftgrunnlag fra år 2002 med 5 %, jf. anslag på lønnsvekst fra teknisk beregningsgrunnlag for lønnsoppgjørene (TBU 2003). For tall fra 2001 har vi gjennomgående benyttet tall fra KRD (St.prp. nr. 66 2002–2003) hvor det er benyttet samme metode for justering av lønnsvekst (Nilsen 2003).

Videre kartlegger vi andre typer berørte foretak som produserer offentlige tjenester, og beregner om disse ser ut til å bli kompensert gjennom bagatellmessig støtte eller andre kompenserende ordninger for privat sektor. Beregningsmetoder ved dette kommer vi tilbake til i neste kapittel. Tiltak som denne analysen tar hensyn til er:

- Vi har forutsatt overgang til full avgift i sone 2–4, dvs. at vi ser på effekten i 2004 hvor sone 2 går fra 10,6 til 14,1 % (økning på 3,5 %), sone 3 går fra 6,4 til 14,1 % (økning på 7,7 %) og sone 4 går fra 5,1 til 14,1 % (økning på 9 %). Vi har ikke tatt hensyn til en eventuell overgangsordning fra 2004–2006.¹
- Nullsatsen for arbeidsgiveravgift for ansatte bosatt i sone 5 (Nord-Troms og Finnmark) videreføres.² Vi behandler derfor Finnmark og Nord-Troms atskilt fra resten av området landsdelsutvalget dekker.
- Deler av ordningen kan beholdes gjennom det EU aksepterer som såkalt bagatellmessig støtte. Dette betyr at hvert foretak maksimalt kan motta 100 000 Euro i offentlig tilskudd over tre år, eller ca. 250 000 kr. pr. år med en kurs på 7,5.³

¹ Vi registrerer her at regjeringen utformer kompensasjonstiltak og aktuelle budsjetter for 2004 med bakgrunn i at overgangsordningen godkjennes, til tross for at ESA har anført at dette innebærer ulovlig statsstøtte. Vedtak fra ESA vil først foreligge sent høsten 2003 og som St. meld. nr. 2 (2002-2003) peker på, er det usikkert om overgangsordningen blir godkjent.

² En videreføring av nullsonen i sone 5 ble godkjent i EØS den 1. juli 2003 for en overgangsperiode på tre år. (KS 2003). ESA og de ulike land i EU synes å akseptere denne bestemmelsen (KS 2003). Ved videreføring utøver 2006 må ordningen opp til behandling på nytt.

³ Nøyaktig beløp er avhengig av hva valutakursen blir pr. 01.01 2004. Med en kurs på 8 blir den årlige støtten 266 667 kr pr. foretak.

Tabell 2.1: Avgiftnivå, lønn og antall årsverk som kompenseres ved bagatellmessig støtte

	Avgiftnivå	Valutakurs 7,5 og full kompensasjon med lønn inntil	Endring i avgift	Antall årsverk ved 250 000 i gj.sn.lønn	Antall årsverk ved 300 000 i gj.sn.lønn	Antall årsverk ved 350 000 i gj.sn.lønn
Sone 5	0,00 %		0,00 %	0,0	0,0	0,0
Sone 4	5,10 %	2 777 778	9,00 %	11,1	9,3	7,9
Sone 3	6,40 %	3 246 753	7,70 %	13,0	10,8	9,3
Sone 2	10,60 %	7 142 857	3,50 %	28,6	23,8	20,4
Sone 1	14,10 %	–	0,00 %			

I tabell 2.1 vises at foretak som nyter godt av bagatellmessig støtte, får full kompensasjon for et arbeidsgiveravgiftgrunnlag på nesten 2,8 mill. pr. år i sone 4. Med kr 300 000 i gjennomsnittslønn vil dette si at foretak med mindre enn 9,3 årsverk får full kompensasjon gjennom bagatellmessig støtte.

I beregningene har vi, i likhet med KR D i St.prp. nr. 66 (2002–2003) ikke tatt hensyn til pendling. Arbeidsgiveravgiften er differensiert etter arbeidstakers bosted. Synliggjøringen av økonomiske konsekvenser kan dermed gjøres etter arbeidstakers bostedsadresse eller etter foretakets adresse. I de fleste tilfeller er det samsvar mellom arbeidstakers og arbeidsgivers lokalisering. I motsetning til privat sektor kan offentlig sektor kompenseres direkte uten at dette er i strid med konkurransereglene i EU/EØS-området. Vi har derfor beregnet kostnader etter foretakets adresse, slik at vi gjør det synlig hvor kostnadsøkningen for kommunal sektor vil komme.

Rye et al. (2003) legger mest vekt på privat sektor og kompensasjonsbehovet for denne sektoren. Siden private foretak som hovedregel ikke kan kompenseres direkte, er det i dette tilfellet naturlig å beregne økonomiske konsekvenser etter arbeidstakers bostedsadresse. Dette gir en bedre synliggjøring av kompensasjonsbehovet for privat sektor. For offentlig sektor er det bedre å beregne merutgiftene etter foretakets adresse. Siden kostnadsøkning i sone 1 ikke ser ut til å bli kompensert går vi ikke inn og beregner økonomiske konsekvenser for kommunal sektor i sone 1.

Tabell 2.2: *Andel av lønnsgrunnlag for arbeidsgiveravgift med utgangspunkt i kontorkommune. (Kilde: Rye et al. 2003)*

Likningskommune	Kontorkommune				
	Sone 1	Sone 2	Sone 3	Sone 4	Sone 5
Sone 1	96	12	7	4	3
Sone 2	3	86	4	1	0
Sone 3	0	1	88	0	0
Sone 4	1	1	1	93	3
Sone 5	0	0	0	2	94
Sum	100	100	100	100	100

Tabell 2.2 viser at 86–96 % av arbeidsgiveravgiftgrunnlaget, dvs. lønn og godtgjørelser utbetalt av bedrifter og foretak med kontoradresse innenfor de ulike sonene, går til ansatte bosatt innenfor samme sone. Innpendlingen til sone 2 og 3 er størst. Arbeidstakere bosatt i sone 1, med full arbeidsgiveravgift fra før, mottar over 3 % av lønnsgrunnlaget i alle soner.

Vi går ikke nærmere inn på eventuelle endringer i RDA som det å skifte fra bosted til kontorsted som utgangspunkt for beregning av avgift. En slik ordning er diskutert i flere andre rapporter. Ulempene ved dette synes betydelig større enn fordelene, noe som bidrar til at regjeringen heller ikke synes å vurdere dette som aktuelt (Foss og Solberg 2003).

I likhet med KRD (2003) har vi valgt å se bort fra endringer i oppgavefordelingen mellom stat, fylkeskommuner og kommuner for rusomsorg, barne- og familievern fra 1.1.2004. Siden det skal gjennomføres særskilte forhandlinger om uttrekk av midler fra fylkeskommunene, som til nå har hatt ansvaret for disse områdene, har vi ikke lagt vekt på å belyse disse områdene i detalj.

I analysen tar vi ikke eksplitt hensyn til at det innføres transportstøtte for frakt av varer. Transportkostnader som kan støttes er:

- Inntransport av varer/produkter til bedrifter lokalisert i virkeområdet for transportstøtte, hvor varene/produktene vil bli bearbeidet.
- Uttransport av varer/produkter fra bedrifter innenfor virkeområdet for transportstøtte.
- Samme type transport som ovenfor nevnte innenfor virkeområdet, under forutsetning av at kriteriet om minste transportavstand er oppfylt.
- De næringene som etter ESA dommen i 1999 måtte betale full arbeidsgiveravgift avgift f.o.m. 01.01. 2000, kan ikke motta kompenserende transportstøtte.

En slik transportstøtteordning antas å ha liten direkte økonomisk virkning for kommunal og øvrig tjenesteytende sektor (Hervik et al. 2001).

I analysen har vi heller ikke tatt hensyn til øvrige og mer generelle endringer som berører økonomien i kommunal sektor. Et eksempel her er innføring av moms-kompensasjon. Isolert sett kan en slik ordning redusere den reelle prisen som enkeltkommuner må betale ved innkjøp av varer og tjenester fra privat sektor. Siden en slik ordning skal finansieres med trekk i kommunenes frie inntekter (St.meld. nr. 2 2002–2003), er dette et såkalt null-sum-spill samlet sett. Ordningen er imidlertid tenkt å gi bedre økonomisk uttelling for kommuner som konkurranseutsetter og kjøper inn varer og tjenester fra utskilte kommunale eller private foretak. Dette betyr at momskompensasjon gir en bedring i den økonomiske situasjonen for de kommuner som har mest samhandling med privat sektor. Siden ordningen i sin helhet først blir kjent ved framlegging av statsbudsjettet den 08.10.03, er det vanskelig å diskutere videre effekter av dette i sammenheng med endringer i arbeidsgiveravgift.

Rent generelt vil kostnadsøkninger som følge av endringer i RDA, og eventuelt mangelfulle kompenserende ordninger, vri relative priser på arbeidskraft og andre innsatsfaktorer. En god del private bedrifter vil få svekket konkurransevne. Dette kan videre føre til redusert sysselsetting, fraflytting og reduserte kommunale skatteinntekter i sone 2–4. Effekten på sysselsetting beregnes f.eks. i Effektutvalget (2002) og Cappelen og Stambøl (2003). I dette prosjektet er dette ikke et eget tema.

Vi har i våre beregninger ikke tatt hensyn til at det betales ekstra arbeidsgiveravgift på 12,5 % av lønn og godtgjørelser over en grense på 16 ganger grunnbeløpet i folketrygden uavhengig av arbeidstakers bosted. Det antas at omfanget av denne type høye lønninger er lite i kommunal sektor. Vi har heller ikke tatt hensyn til at personer over 62 år med bosted i sone 1–4 har 4 % lavere avgift enn andre i disse sonene. Disse spesielle ordningene ved arbeidsgiveravgiften berører ikke våre beregninger for endringer i kostnader ved økning i arbeidsgiveravgiften.

2.4 Oppsummering og diskusjon

Datagrunnlag for analysene er KOSTRA, foretaksregisteret og en egen datainnsamling overfor primær- og fylkeskommuner samt viktige aktører som samhandler med kommunal sektor.

Generelt er det grunn til å hevde at det var svært liten respons på vår undersøkelse i kommunene/fylkeskommunene. Det synes som om de fleste kommuner ikke vet hvordan endringer i RDA vil berøre Deres kommunene. Forhåpentligvis har prosjektet bidratt til at kommunene setter i gang et arbeid for å få klarhet i dette.

I utgangspunktet har vi benyttet samme forutsetning og beregningsmetode som KRD benyttet i St.prp. 66 (2002–2003). I forhold til KRD sine beregninger har vi sett på økonomiske konsekvenser av en rekke andre områder enn merutgifter for kommunal sektor knyttet til lønn og økt tilskuddsbehov. Der det har vært hensiktsmessig har vi benyttet alternative beregningsmetoder. Videre aspekter ved metode og gjennomføring ved dette blir beskrevet fortløpende i kapittel 3.

3. RESULTATER

I dette kapitlet ser vi nærmere på resultater for beregnet kompensasjonsbehov for kommunal sektor. Kapitlet starter med en gjennomgang av forskjellen mellom beregninger utført av KRD og våre beregninger. Tema her er endringer i lønnsutgifter og tilskuddsbehov til privat sektor for fylkeskommunene (kapittel 3.1) og primærkommunene (kapittel 3.2).

Utover tilskuddsbehov til privat sektor, er det usikkerhet om kommunal sektor vil få økte kostnader ved innkjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon. Dette antas å gjelde spesielt bygg og anleggstjenester ved nyoppføring og vedlikehold av eiendommer og veier. Dette beregnes i kapittel 3.3. I kapittel 3.4 ser vi på hvordan endringer i RDA for en større bredde i typer foretak og tjenesteområder har innvirkning på kommunal sektor. I kapittel 3.5 har vi skilt ut virkningene for kommunalt eide energibedrifter, siden dette er forretningsorientert virksomhet i et marked med sterk konkurranse. Kapitlet avsluttes med en oppsummering av anslag på økonomiske konsekvenser og kompensasjonsbehov for fylkeskommuner og primærkommuner (kapittel 3.6).

3.1 Lønnsutgifter og tilskuddsbehov for fylkeskommuner

I tabell 3.1 nedenfor betegner KRD at dette er resultatet av beregninger utført av Kommunal- og regionaldepartementet, dokumentert i kommuneproposisjonen (St.prp. nr. 66 2002–2003). Tallene er basert på primær- og fylkeskommunenes regnskaper for 2001, før sykehusreformen. De fire siste kolonnene i tabellen er våre beregninger, basert på regnskapstall for 2002 i KOSTRA. Forøvrig er det lagt til grunn samme beregningsmetode som KRD, se kapittel 2.

Hovedtolkingen av denne tabellen er at det samlet sett er liten forskjell mellom KRDs resultater og våre beregninger. Vi finner imidlertid noe lavere kostnadsøkning for fylkeskommunene enn KRD (4 mill. NOK). Spesielt gjelder dette Troms, Nordland og Møre og Romsdal fylkeskommuner. Vi finner også en klar forskjell i endringer i lønnskostnader og tilskudd. Anslagene på økt tilskuddsbehov er gjennomgående høyere enn i KRDs anslag, mens merutgiftene knyttet til lønn er lavere i våre beregninger. Forskjellene er imidlertid gjennomgående små.

Tabell 3.1: *Beregnet kostnadseffekt på fylkeskommunenes lønnskostnader og tilskudd til privat sektor. Etter fylke, 2003-tall (hele tusen)*

	Gj.sn. arb.g.- avgift 2003 (%)	KRD lønn	KRD tilskudd	KRD sum	Lønn 2002	Tilskudd 2002	Sum 2002	Diff. Sum KRD og 2002
Hedmark	12,5	11 306	15	11 321	11 664	1 277	12 941	1 620
Oppland	11,9	15 776	1 663	17 439	15 430	1 797	17 227	-212
Buskerud	13,7	3 842	159	4 001	3 729	431	4 159	158
Telemark	13,4	4 708	396	5 104	4 651	471	5 122	18
Aust-Agder	13,6	2 399	190	2 589	2 179	224	2 403	-186
Vest-Agder	14,0	646	97	743	815	138	952	210
Rogaland	13,9	2 842	372	3 214	2 863	532	3 395	181
Hordaland	13,6	8 084	1 182	9 266	7 424	1 324	8 747	-519
Sogn og Fjord.	10,6	17 671	2 931	20 602	18 301	3 201	21 502	900
Møre og Romsd.	12,6	14 949	2 559	17 508	13 325	2 504	15 829	-1 679
Sør-Trøndelag	12,6	16 132	1 547	17 679	15 231	1 686	16 918	-761
Nord-Trøndelag	11,0	19 234	1 154	20 388	18 740	1 219	19 959	-429
Nordland	5,1	116 723	22 411	139 134	108 964	28 759	137 723	-1 411
Troms	4,5	62 561	10 071	72 632	59 950	10 719	70 669	-1 963
Sum		296 874	44 747	341 621	283 266	54 282	337 547	-4 074

Sju av de 14 fylkeskommunene som helt eller delvis ligger innenfor sone 2–4 sendte inn svar på spørreskjemaundersøkelsen. Et gjennomgående trekk ved de innsendte svarene er at det er spesielt samferdselssektoren som blir berørt. Øvrige institusjoner og foretak som fylkeskommunene samhandler med synes enten å ligge i sone 1 eller komme inn under funksjonene som overtas av stat eller kommuner fra 1.1.2004 (rus, familiekontor og barnevern). Når det gjelder tilskuddsbehov for samferdsel, som beregnet i tabellen over, kan beregningsmetoden gi noe for lave anslag på tilskuddsbehovet. Alle fylkeskommuner har et betydelig omfang på tilskuddene på dette området, slik at det reelt sett finnes et grunnlag å beregne en prosentvis økning i tilskuddsbehov ut fra. Et unntak her er regnskapet for Hedmark for 2001 hvor det trolig har skjedd en feilføring, siden de rapporterer et mer normalt tilskuddnivå for 2002. De offentlige tjenestene fylkeskommunene yter tilskudd til, er imidlertid ikke fullfinansiert med offentlige tilskudd. En relativ økning i disse tilskuddene vil derfor ikke kompensere de involverte foretakene fullt ut.

3.2 Lønnsutgifter og tilskuddsbehov for primærkommuner

I tabell 3.2 nedenfor vises resultater for primærkommuner etter fylke og sone. Når det gjelder resultater for enkeltkommuner henvises det til vedlegg.

Tabell 3.2: *Beregnet kostnadseffekt på primærkommunenes lønnskostnader og tilskudd til barnehager, pleie- og omsorg og kirke Etter fylke og sone, 2003-tall (hele tusen)*

Kommunenavn	KRD lønn	KRD tilskudd	KRD sum	Lønn 2002	Ttilskudd 2002	Sum 2002	Diff. sum KRD og 2002
Hedmark sone 2	38 545	682	39 227	40 355	512	40 867	1 640
Hedmark sone 3	48 017	1 075	49 092	50 514	706	51 219	2 127
Oppland sone 2	31 833	586	32 419	32 250	517	32 766	347
Oppland sone 3	87 046	2 421	89 467	90 374	1 912	92 285	2 818
Buskerud sone 2	30 888	790	31 678	31 651	606	32 258	580
Telemark sone 2	39 360	872	40 232	40 067	634	40 700	468
Aust-Agder sone 2	16 833	337	17 170	16 942	315	17 258	88
Vest-Agder sone 2	8 492	180	8 672	8 926	162	9 088	416
Rogaland sone 2	25 508	581	26 089	26 030	441	26 471	382
Hordaland sone 2	57 803	1 378	59 181	59 450	1 003	60 453	1 272
Sogn og Fjordane sone 2	109 904	2 675	112 579	110 318	1 762	112 080	-499
Møre og Romsdal s.one 2	60 490	1 303	61 793	61 738	954	62 691	898
Møre og Romsdal sone 3	32 165	686	32 851	32 639	490	33 128	277
Møre og Romsdal sone 4	6 487	110	6 597	6 556	86	6 643	46
Sør-Trøndelag sone 2	33 424	645	34 069	34 563	487	35 050	981
Sør-Trøndelag sone 3	44 600	1 206	45 806	46 587	657	47 244	1 438
Sør-Trøndelag sone 4	38 410	943	39 353	37 587	577	38 164	-1 189
Nord-Trøndelag sone 2	12 760	324	13 084	12 885	233	13 118	34
Nord-Trøndelag sone 3	5 979	75	6 054	5 907	110	6 017	-37
Nord-Trøndelag sone 4	99 450	2 511	101 961	101 842	1 549	103 391	1 430
Nordland sone 4	613 583	15 384	628 967	626 149	9 202	635 351	6 384
Troms sone 4	319 696	9 146	328 842	326 708	5 619	332 327	3 485
Sum	1 761 273	43 910	1 805 183	1 800 035	28 533	1 828 569	23 386

I våre beregninger blir merutgiftene knyttet til lønn gjennomgående høyere, mens merutgiftene knyttet til tilskudd blir lavere enn KRDs beregninger. Våre anslag tyder på et noe høyere samlet kompensasjonsbehov enn hva KRD finner, men det er også enkeltområder og -kommuner som anslås å ha lavere kompensasjonsbehov enn KRDs anslag. Størst negativt utslag her er det for Sør-Trøndelag sone 4. 88 av de 235 primærkommunene som ligger innenfor dagens sone 2–4 sendte inn svar på spørreskjemaundersøkelsen. Et gjennomgående trekk ved de innsendte svarene er at relativt få kommuner sør for Namdalen oppgir å ha samhandling med større private foretak over grensene for bagatellmessig støtte. Dette tyder på at tabellen over bør fange opp betydelige deler av kompensasjonsbehovet i Sør-Trøndelag og sørover. For LU-området (Nord-Trøndelag og Nord-Norge) synes det imidlertid å være sterk grunn til å se på kompensasjonsbehovet for andre foretak og sektorer.

Tabell 3.3: *Beregnet kostnadseffekt på primærkommunenes lønnskostnader og tilskudd til barnehager, pleie- og omsorg og kirke. Etter sone, 2003-tall (hele tusen)*

	KRD lønn	KRD tilskudd	KRD sum	Lønn 2002	Ttilskudd 2002	Sum 2002	Differanse Sum KRD og 2002
Sone 2	465 840	10 353	476 193	475 173	7 626	482 798	6 605
Sone 3	217 807	5 463	223 270	226 020	3 874	229 894	6 624
Sone 4	1 077 626	28 094	1 105 720	1 098 843	17 033	1 115 876	10 156
Sum	1 761 273	43 910	1 805 183	1 800 035	28 533	1 828 569	23 386

I våre beregninger kommer primærkommunene ut med et utgiftsbehov pga. økte kostnader til lønn og tilskudd til private barnehager, omsorgstilbud og kirke på ca 1 828,5 mill. Dette tilsvarer litt over 23 mill. mer enn KRD har beregnet med grunnlag i regnskapstall for 2001. Forskjellene er store både for lønnsutgifter og tilskuddsbehov. Gjennomgående finner vi betydelig høyere lønnskostnader og lavere tilskuddsomsfang enn KRD. I noen grad varierer imidlertid dette for enkeltkommuner. To grunner til forskjeller mellom KRDs og våre beregninger kan være ulikt regnskapsår eller ulike definisjoner av variablene. Det kan vises at endringer i regnskapsår ikke forklarer en betydelig andel av disse forskjellene. Vår bestilling av data var etter samme mal som KRD oppga å ha brukt (Nilsen 2003). Et annet moment kan også være eventuelle feilføringer blant kommunene eller endringer gjennomført av SSB. Dette har vi forsøkt å kontrollere for så langt det lar seg gjøre. Forhåpentligvis er det slik at omfanget av feilføringer i KOSTRA går ned over tid, slik at tallene for 2002 skulle være minst like holdbare som de for 2001.

På tilskuddsområdet har vi som sagt tatt utgangspunkt i beregningene KRD har foretatt. Disse beregningene har brukt tidligere nivå på kommunale tilskudd til disse sektorene og framskrevet behovet for økt tilskudd basert på lønnsvekst og økt arbeidsgiveravgift. Det har gjennomgående blitt antatt at omlag 70 % av tilskuddet kan knyttes til lønn. Det antas at en slik beregningsmetode er holdbar for pleie- og eldreomsorg og kirke, i og med at dette som hovedregel er sektorer med sterkt regulert prisfastsetting og betydelig omfang av offentlig støtte. Spesielt for barnehagesektoren, hvor en betydelig del av driftsstøtten ytes av staten, og der det nå skjer betydelige endringer på finansierings- og reguleringssiden, er det grunn til å stille spørsmålsteget ved holdbarheten i en slik tilnærming. En kan tenke seg at en rekke private barnehager tidligere har klart seg med tilskudd fra staten og foreldrebetaling. Dette gjelder ikke minst i områder med høy etterspørsel etter barnehageplasser og fordel av RDA. Vi går nå over i en fase med utbygging mot full barnehagedekning i alle kommuner, regulerte priser på foreldrebetaling, økt statstilskudd for alle og innføring av likebehandling av offentlige og private barnehager. Siden private barnehager ikke kan påvirke egen økonomi ved økning i foreldrebetalingen, blir de private barnehagene helt avhengige av offentlige tilskuddsordninger (Borge og Rattsø 2003).

En økning i kostnadene ved barnehagedrift spesielt for sone 2–4 kan bety et helt annet behov for tilskudd i sone 2–4 enn før, siden barnehagene i liten grad kan velte kost-

nadsøkningene over på foreldrene. Spesielt i områder med relativ lav etterspørsel etter barnehager kan det tenkes at barnehagene får vesentlig dårligere rammebetingelser. I slike områder var det kanskje fra før behov for ekstra "tilskudd" gjennom fordel med RDA, slik at man har kunnet tilby et visst omfang av offentlig godkjente barnehageplasser.

Med unntak av svakere etterspørsel og større fare for at plasser bli stående tomme, er det lite som tyder på at barnehager i distriktene har dårligere økonomiske vilkår enn barnehager i sone 1. En kan imidlertid se for seg at reduserte lønnsutgifter for barnehager utenfor sone 1 har medført bedre barnehagedekning enn i sone 1. Foruten effekten på arbeidsplasser i barnehagesektoren, har dette trolig hatt positiv effekt på disse områdenes attraktivitet med hensyn på bolyst og mulighet til å delta i yrkeslivet. Barnehagereformen innebærer at det skal bli full barnehagedekning i alle landets kommuner. Sammen med økte lønnskostnader for barnehager i sone 2–4, kan dette bety at disse fordelene for distriktene forsvinner.

Uansett etterspørsel er det selvfølgelig et viktig spørsmål i forhold til hvem som skal dekkes kostnadsøkningene i barnehagene. KRDs beregningsmetode for kompensasjon medfører at en rekke kommuner har en god del å vinne på å dokumentere at de taper på ordningen, og at de således legger fram krav om f.eks. økt andel av skjønnsmidlene. Dette kan vises med et alternativt beregningsopplegg for økt behov for tilskudd til private barnehager, hvor vi tar utgangspunkt i tall for antall årsverk i private barnehager i KOSTRA. Staten samler årlig inn disse tallene og annen nødvendig dokumentasjon fra hver enkelt barnehage i forbindelse med søknader om statstilskudd. I følge Barnehagegruppa KOSTRA (2002) inkluderer årsverktallene også ulønnet arbeidskraft, som studenter på praksis og sivilarbeidere. I våre beregningene har vi forutsatt kr 200 000 i arbeidsgiveravgiftgrunnlag pr. årsverk, dvs at minst 25 % av årsverkene antas å være ikke lønnet. Dette beregningsopplegget viser at kostnadsøkningen i private barnehager i sone 2–4 blir omlag 34 mill., fratrukket økning i tilskuddsbehov til private barnehager etter KRDs beregningsopplegg. Denne forskjellen på 34 mill. må de private barnehagene dekke inn på en eller annen måte. I og med at foreldrebetalingen i økende grad blir regulert, og at det innføres likebehandling av kommunale og private barnehager, kan vi her få et helt annet tilskuddsbehov enn vi tidligere har sett.

Ideelt sett skulle vi gjennomført samme type beregninger for sektorene samferdsel (fylkeskommunene), pleie- og omsorg, vernede bedrifter m.m. Disse områdene er ikke fullfinansiert med kommunale tilskudd. Dette betyr at en relativ økning i disse tilskuddene ikke vil kompensere for hele kostnadsøkningen for de berørte private foretakene. I motsetning til barnehagesektoren, kan prisene og brukerbetalingen økes noe for områdene samferdsel, pleie- og omsorg og vernede bedrifter. Siden dette er offentlige tjenester, bør slik prisøkninger unngås i størst mulig grad. Manglende data om årsverk i disse foretakene gjør at vi ikke kan beregne kompensasjonsbehovet med tilsvarende metode som for barnehagesektoren. KRDs og våre beregninger gir derfor etter vår mening for lite i kommunalt tilskuddsbehov til privat sektor.

Det må legges til at ikke er kontrollert for bagatellmessig støtte i noen av disse beregningene. Som vi kommer tilbake til, anbefaler vi at den bagatellmessige støtten rent generelt blir sett i sammenheng med øvrige offentlig støtte som de ulike foretakene mottar.

3.3 Innkjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal tjenesteproduksjon

Skjermede og tjenesteytende næringer er blant de næringene som trolig kan velte betydelige deler av kostnadsøkninger over på kundene sine (Hervik et al. 2001, Effektutvalget 2002). Den største aktuelle kostnadsposten for kommunal sektor er her innkjøp av bygg og anleggstjenester. I dette prosjektet har vi begrenset oss til denne posten når vi nå skal studere hvordan kostnadsøkninger for næringslivet har direkte økonomiske konsekvenser for kommunal sektor. Det er ikke sett nærmere på øvrige poster, da de antas å berøres relativt lite, eventuelt ha liten betydning for kommunene. I noen grad kan det også tenkes at kompensasjonstiltak rettet mot privat sektor og konkurranseforhold kan forhindre eventuelle større prisøkninger på områder som økt nettleie, innkjøp av konsulent- og FoU-tjenester, mat og annen vareinnsats.

3.3.1 Forutsetninger ved beregningene

Kjøp av tjenester til vedlikehold, byggetjenester, nybygg (artskonto 230 i KOSTRA) er en betydelig kostnadspost for mange kommuner. Vi vil nå se nærmere på mulige effekter av bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift på denne kostnadsposten. Problemet vi vil belyse er i hvor stor grad kostnadsøkninger i bygg- og anleggsbransjen som resultat av økt arbeidsgiveravgift vil kunne slå ut i form av økte kostnader til innkjøp av byggetjenester. Beregningene bygger på et sett av forutsetninger, som kort diskuteres i det følgende:

- lønnsandel av kostnadene
- utførelse av bygg- og anleggstjenester
- bransjestrukturen
- arbeidstakernes sonetilhørighet
- effekter på kommunesektoren

Vi antar at det er lønnsandelen av kommunens kostnader til kjøp av bygg- og anleggstjenester som påvirkes av arbeidsgiveravgiften. Det kan antas en 'importandel' av byggetjenester på ca 20 %, som altså ikke påvirkes av avgiftsendringen. Av den resterende innenlandske produksjonen i utførende bygg- og anleggsvirksomhet kan en regne med en lønnsandel på ca 80 %. I dette ligger en vurdering av spørsmålet om lønnsandel i produksjonen til de ulike underleverandører av varer og tjenester til bransjen. En korrekt beregning av dette forutsetter inngående analyser av alle disse ulike verdikjedene. (K. Senneset, Byggenæringens Landsforening, pers. med.) Vi velger å forutsette at 70 % av kommunens kostnader under konto 230 er lønnsrelaterte.

Kommunale byggeoppdrag med en kostnadsramme over kr 200 000 skal utsettes på anbud, og kommunen kan derfor i prinsippet ikke uten videre gi slike oppdrag til lokale entreprenører. Det kan se ut som om dette prinsippet har ført til en geografisk bredere konkurranse om oppdrag innen den mer konsulentorienterte delen av byggebransjen. Når det gjelder den utøvende delen av byggebransjen, tyder mye på at det fremdeles i stor grad er lokale tilbydere som leverer byggetjenester til kommunene. Dette hevdes både av aktører i bransjen og kommunene selv. Større nasjonale eller regionale aktører som vinner en anbudskonkurranse om et kommunalt oppdrag, vil dessuten ofte engasjere lokale entreprenører som underleverandører på oppdragene. Derfor vil vi i disse beregningene forutsette at bygg- og anleggsaktiviteten som kommunene får utført, kjøpes av de lokale tilbyderne av slike tjenester.

Som en konsekvens av punktet over, velger vi å legge den lokale bransjestrukturen til grunn i våre beregninger av kostnadseffektene på bygg- og anleggsbransjen som følge av endring i arbeidsgiveravgiften. Det tas da utgangspunkt i data fra Bedrifts- og foretaksregisteret som viser antall bedrifter i bygg- og anleggsbransjen og hvordan disse fordeler seg på størrelseskategorier. Bransjestrukturen er et sentralt element i beregningene av kostnadseffekter av økt arbeidsgiveravgift. EU tillater en "bagatellmessig" støtte per foretak i størrelsesordenen 100 000 Euro over tre år. Dette innebærer en mulig årlig kompensasjon per foretak på ca kr 250 000. Gjennomsnittlig årslønn for heltidsansatte i bygg- og anleggsvirksomhet i 2002 var kr. 302 300 (SSB 2003c). Det betyr at endringer i arbeidsgiveravgiften først får virkning for et foretak med over 23,6 årsverk i sone 2, 10,7 årsverk i sone 3 og 9,2 årsverk i sone 4. Sone 5 berøres ikke av endringene. Dette betyr at hvis den lokale bygg- og anleggsbransjen hovedsakelig består av små bedrifter (f.eks. under 23,6 årsverk i sone 2), vil effektene av avgiftsøkningen bli kompensert for ved den bagatellmessige støtten.

Arbeidsgiveravgiften på en arbeidstakers lønn beregnes med grunnlag i den avgiftssonen arbeidstakerens hjemkommune ligger i. I våre beregninger for bygg- og anleggsbransjen skulle vi ideelt ha tatt hensyn til dette, men vi klarte ikke å få etablert et tilstrekkelig datagrunnlag. Den valgte løsningen forutsetter derfor at arbeidstakernes bostedskommune samsvarer med den kommune hvor arbeidsgiver er lokalisert.

Kostnadseffektene for bygg- og anleggsbransjen ved oppheving av den regionalt differensierte arbeidsgiveravgiften må ses i sammenheng med de ulike kompensierende tiltakene som er aktuelle. Den bagatellmessige støtten er sentral, men også tiltak som transportstøtte og endringer i el-avgiften bør inkluderes i vurderingen. Dessuten vil ikke bedriftene entydig overføre alle sine kostnadsøkninger på produktpris, jfr. Bullvåg og Kolvereid (2003). Dette må en ta hensyn til i tolkingen av våre beregninger, hvor vi beregner effekter av økt arbeidsgiveravgift kun korrigert for den bagatellmessige støtten, og forutsatt at kostnadsøkningen i bygg- og anleggsbransjen i sin helhet overveltes kommunen som kjøper av tjenestene.

3.3.2 Beregningsmetode

Beregningene baseres på data for enkeltkommuner. Det tas utgangspunkt i KOSTRA-databasens registrerte tall for 2002 på artskonto 230, vedlikehold, byggetjenester, nybygg. 70 % av dette beløpet antas å være den lønnsrelaterte andelen. Bedrifts- og foretaksregisteret opererer med antall ansatte, mens SSBs lønnstatistikk for bygg- og anleggsbransjen presenterer lønn per årsverk. For å regne mellom disse enhetene antar vi forholdet 1,38 sysselsatte per årsverk, i tråd med PANDA (2003). Bedrifts- og foretaksregisteret opererer med følgende størrelseskategorier for bedriftene: ingen ansatte, 1–4 ansatte, 5–9 ansatte, 10–19 ansatte, 20–49 ansatte, 50–99 ansatte, 100–249 ansatte og mer enn 250 ansatte. Med utgangspunkt i kommunens avgiftssone og beløpet for bagatellmessig støtte, beregner vi hvor stor andel av årsverkene i de ulike størrelseskategoriene som eksponeres for avgiftsøkning. Her tas det også hensyn til det 'bunnfradraget' den bagatellmessige støtten utgjør for de bedriftene som er for store til å kompenseres helt ut. Det brukes antatte gjennomsnittsstørrelser (antall ansatte) for bedriftene, basert på størrelseskategoriernes intervaller, for å beregne det totale antall årsverk i den lokale bransjen, og det antall årsverk som eksponeres for avgiftsøkning. Forholdet mellom disse to tallene gir den andelen av årsverkene i bransjen som det skal beregnes økt avgift på. Dette forholdstallet multipliseres så med konto 230s lønnsrelaterte andel, og vi finner det totale lønnsbeløp som påvirkes av avgiftsendringen. Det er avgiftseffekten av dette totale lønnsbeløpet som bedriftene i bygg- og anleggsbransjen potensielt kan velte over på kommunen, og som dermed fører til økte kostnader for kommunen. Beregningene er basert på at dagens avgiftssats for sone 1 (14,1 %) gjøres gjeldende for alle soner.

3.3.3 Resultater for primærkommuner

I tabellene nedenfor tar vi utgangspunkt i kommunenes kostnader for 2002. I tabell 3.4 har vi sortert kommunene etter avgiftssone, og beregnet den potensielle merkostnaden en kan få knyttet til innkjøp av bygg- og anleggstjenester. Med bakgrunn i strukturen i byggebransjen og antakelsen om bagatellmessig støtte, har vi beregnet en kostnadsøkning på konto 230 tilsvarende mellom 0,06 % (for kommuner i sone 2) og 1,56 % (for kommuner i sone 4). Siden kommuner i sone 1 og 5 ikke vil bli berørt av avgiftsomleggingen, er disse ikke tatt med i tabellen.

Tabell 3.4: Beregnet kostnadseffekt på primærkommunenes kjøp av tjenester til vedlikehold, byggetjenester, nybygg av uniform arbeidsgiveravgiftssats (14,1 %). Etter sonenummer, 2002-tall

Primærkommunes avgiftssone	Sum konto 230, mill. kr	Merkostnad, mill. kr	% økning
Sone 2	2 720,9	1,70	0,06
Sone 3	469,1	3,23	0,69
Sone 4	2 107,6	32,89	1,56
Sum	5 297,6	37,82	0,71

I tabell 3.5 presenteres de samme tallene på fylkesnivå. Vi ser at effekten er størst i sone 4-kommunene i Troms, Nordland og sone 4-kommunene i Sør-Trøndelag, med en potensiell kostnadsøkning på 1,6–2,4 %. For de andre sonene og fylkene er kostnadsøkningen jevnt over mindre enn 1 %. Det er her regnet med en full kostnadsoverføring fra byggebransjen til den kommunale kunden, andre forutsetninger her vil redusere kostnadseffekten tilsvarende.

Tabell 3.5: Beregnet kostnadseffekt på primærkommunenes kjøp av tjenester til vedlikehold, byggetjenester, nybygg av uniform arbeidsgiveravgiftssats (14,1 %). Fylkesvis etter sonenummer, 2002-tall

Fylke, sone	Sum konto 230, mill. kr	Merkostnad, 1000 kr	% økning
Hedmark, sone 2	259,9	165,0	0,06
Hedmark, sone 3	104,8	922,8	0,88
Oppland, sone 2	143,3	31,8	0,02
Oppland, sone 3	155,9	1 061,3	0,68
Buskerud, sone 2	126,3	73,6	0,06
Telemark, sone 2	239,5	29,3	0,01
Aust-Agder, sone 2	96,7	12,0	0,01
Vest-Agder, sone 2	129,2	165,8	0,13
Rogaland, sone 2	140,9	29,4	0,02
Hordaland, sone 2	278,7	231,8	0,08
Sogn og Fjordane	657,0	80,6	0,01
Møre og Romsdal, sone 2	419,6	461,1	0,11
Møre og Romsdal, sone 3 + 4	79,5	315,7	0,40
Sør-Trøndelag, sone 2	156,6	406,4	0,26
Sør-Trøndelag, sone 3	128,1	797,0	0,62
Sør-Trøndelag, sone 4	117,4	2 772,3	2,36
Nord-Trøndelag, sone 2	73,3	16,1	0,02
Nord-Trøndelag, sone 3 + 4	246,7	1 552,6	0,63
Nordland	1 093,2	17 493,4	1,60
Troms, sone 4	651,0	11 197,2	1,72
Sum	5 297,6	37 815,2	0,71

3.3.4 Resultater for fylkeskommuner

Når det gjelder effekten på fylkeskommunenes kostnader kan disse beregnes på to måter. Det enkleste er å beregne en gjennomsnittlig avgiftssats for fylket, basert på folketall og avgiftssone for kommunene. Deretter beregnes kostnadsøkningen i bygg og anlegg basert på differansen mellom gjennomsnittssatsen og sone 1-satsen, korrigert for bedriftsstrukturen i bransjen for fylket sett under ett. Resultatene for disse beregningene er presentert i tabell 3.6. Alternativt kan vi anta at konto 230-aktiviteten for fylkeskommunen er jevnt fordelt på bygg- og anleggsaktørene i kommunene. Vi

får da en andel av aktiviteten å beregne kostnadsendring på i hver kommune, gitt strukturen i byggebransjen i kommunen. Det kan vises at disse to beregningsmetodene for utslagene på fylkeskommunalt nivå ikke gir vesentlig forskjellige tall.

Tabell 3.6: Beregnet kostnadseffekt på fylkeskommunenes kjøp av tjenester til vedlikehold, byggetjenester, nybygg av uniform arbeidsgiveravgiftssats (14,1 %) – gjennomsnittsberegning

	Sum konto 230, mill. kr	Merkostnad, 1000 kr	% økning
Hedmark	69,9	57,3	0,082
Oppland	54,2	75,9	0,140
Buskerud	64,9	0,6	0,001
Telemark	81,8	0,6	0,001
Aust-Agder	23,4	0,0	0,000
Vest-Agder	171,6	0,0	0,000
Rogaland	150,4	0,0	0,000
Hordaland	176,1	3,6	0,002
Sogn og Fjordane	139,3	21,9	0,016
Møre og Romsdal	136,5	58,1	0,043
Sør-Trøndelag	143,9	139,1	0,097
Nord-Trøndelag	43,7	62,9	0,144
Nordland	98,0	1 736,7	1,773
Troms	92,3	1 533,7	1,662
Sum	1 446,0	3 690,4	0,255

De klart største kostnadsutslagene får vi for Nordland og Troms, hvor kostnadsøkningen på innkjøp av bygg- og anleggstjenester kan ligge på 1,5–1,8 %, litt avhengig av beregningsmåte. For de andre fylkeskommunene er utslagene nokså beskjedne, fra 0,15 % og nedover til praktisk talt ingen ting. Gjennomsnittlig kostnadsøkning på konto 230 er en kvart prosentenheter.

3.3.5 Oppsummering bygg og anlegg

Bortfall av regionalt differensiert arbeidsgiveravgift kan føre til økte kostnader i bransjer som leverer varer og tjenester til kommunesektoren, og alle eller deler av disse kostnadsøkningene kan overveltes kommunene i form av prisøkninger. Vi ser her på bygg- og anleggsbransjen, som er en viktig leverandør til kommunesektoren.

Ulike virkemidler kan nyttes for å redusere effektene av økt arbeidsgiveravgift. Vi har her tatt hensyn til den bagatellmessige støtten, anslått til kr 250 000 per år per foretak. Virkningen av denne ordningen er full kompensasjon for bedrifter under en viss størrelse (antall årsverk). Denne størrelsesgrensen er lavest i sonene med lav arbeidsgiveravgift. Aggregert til bransjenivå vil følgelig den bagatellmessige støtten ha størst kompenserende effekt i bransjer med et stort antall små bedrifter. Bedriftsstrukturen er

således en nøkkelfaktor for å beregne effekter av bortfall av den regionalt differensierte arbeidsgiveravgiften. Effekten av bedriftsstrukturen innen bygg- og anlegg kommer til syne i våre beregninger på kommunenivå. Mange kommuner har en småskalastruktur innen bygg- og anleggsbransjen, slik at avgiftsøkningen kompenseres fullt ut. I andre kommuner vil en betydelig andel av den kommuneinitierte aktiviteten innen bygg og anlegg eksponeres for økt avgift, det høyeste tallet vi fant i våre beregninger var på 65 %, dvs. at 65 % av årsverkene som utføres i bygg- og anleggsbransjen inn mot kommunesektoren vil bli belastet med høyere arbeidsgiveravgift.

Vi regner, for enkelhets skyld, med full overføring av den beregnede kostnadsøkningen i bygg og anlegg til kommunesektoren. Sannsynligvis er det slik at delvis prisledende større foretak er overrepresentert blant de som har oppdrag for kommunal sektor, siden kommunal sektor er en betydelig kunde for bygg- og anleggsbransjen. Dette trekker i retning av større kostnadsøkning for bransjen og større prisøkning for kommunal sektor enn hva vi har beregnet. I motvirkende retning trekker forhold som konkurranse om oppdrag, og det at større firma ofte leier inn mindre lokale firma til å utføre oppdrag. Bygg og anleggsbransjen i distriktene kan tidligere ha hatt en konkurransefordel som medfører at de har hatt noe høyere marginer enn bedrifter fra andre steder. Dette trekker i retning av at bygg og anleggsbransjen i sone 2–4 ikke vil velte hele kostnadsøkningen over på kundene. Samlet sett antar vi at disse forholdene oppveier hverandre, slik at vi kan legge såkalte gjennomsnittsberegninger til grunn for anslagene på merutgifter for kommunal sektor.

Totalt sett har vi beregnet en gjennomsnittlig kostnadsøkning på konto 230 i KOSTRA på 0,71 %. Størst er effekten i Sør-Trøndelag, sone 4, med 2,4 % økning, samt i Troms, sone 4 (+1,7 %) og i Nordland (+1,6 %). Ellers ligger kostnadsøkningen på rundt 0,5 % eller lavere. Den gjennomsnittlige økningen er størst i sone 4-kommunene (1,56 %), mens den er på 0,7 % i sone 3 og 0,06 % i sone 2. For den fylkeskommunale aktiviteten finner vi mindre kostnadseffekter enn for primærkommunene, gjennomsnittlig kostnadsøkning er beregnet til ca 0,25 %. Her ligger Nordland og Troms høyest, med ca 1,7 % økning i 230-kostnadene, noe avhengig av beregningsmetodikken.

3.4 Andre foretak som produserer offentlige tjenester

Kommunene har en betydelig aktivitet utenom den tjenesteproduksjonen de selv står for i egne foretak. I KRDs anslag på kompensasjon for kommunal sektor har man sett bort fra merutgifter for utskilte offentlige og private foretak, som produserer kommunale tjenester på andre områder enn samferdsel, barnehage, kirke og helse/omsorg. Videre er det sannsynligvis store forskjeller i hvordan tjenesteproduksjon og andre aktiviteter er organisert i de ulike kommunene.

En rekke kommuner har skilt ut deler av tjenesteproduksjonen i egne kommunalt eide foretak. Eksempler på rene kommunale foretak er renovasjons- og avfallsselskap og

revisjonsselskapittel De fleste kommuner er inne som hovedeiere i en rekke andre typer foretak. Dette gjelder bl.a. ulike næringselskap, transportselskap, eiendomselskap, kraftselskap, næringsmiddeltilsyn, investeringsselskap, vernede bedrifter og foretak som driver med arbeidstrening for ordinært arbeidsmarked. Endringene i RDA medfører at mange av disse foretakene får økte kostnader. Dette vil igjen øke kommunale tilskuddsbehov. I noen grad kan en del av disse foretakene øke inntektene gjennom økte priser for sine tjenester. Både på de ovenstående og på andre områder er det relativt vanlig at private aktører produserer det som tradisjonelt er blitt ansett som kommunale oppgaver. Private barnehager er det mest vanlige, men det finnes også et betydelig antall private skoler, barnehjem, ulike typer behandlingstilstander og rekonvalesenssenter. Videre er det vanlig at private foretak produserer legetjenester og fysioterapi for kommunen mot driftstilskudd.

På lik linje med fylkeskommunene og primærkommunene vil slike utskilte foretak oppleve at endringer i RDA medfører en økning i egne lønnskostnader, og en økning i kostnader ved innkjøp av tjenester. I gjennomgangen nedenfor ser vi kun på en eventuell økning i lønnskostnader. Institusjoner innen rusmiddelomsorg, barnevern, og familievern er ikke tatt med. Disse berøres nemlig av endret oppgavefordeling pr. 1.1.04 og det her skal gjennomføres særskilte forhandlinger med fylkeskommunene.

3.4.1 Varig tilrettelagt arbeid

Innenfor kategorien varig tilrettelagt arbeid (tidligere ASVO-bedrifter) finnes en rekke foretak som får tilskudd til drift fra kommuner og stat. I følge innhentede data fra aktører i sektoren, får slike foretak et fast kronebeløp pr. godkjent plass fra staten (kr 97 500 pr. plass i 2003). Av denne støtten fra staten skal kommunen minst yte 30 % driftsstøtte. Øvrig finansieringsbehov må foretaket ordne selv ved salg av varer og tjenester. I følge KOSTRA utbetalte kommuner omlag 170 mill. i tilskudd og overføringer til bedrifter av kategorien varig tilrettelagt arbeid og vernede bedrifter i 2002. En beskjeden andel av dette ble utbetalt fra kommunal sektor i områder som får økt arbeidsgiveravgift. Med samme beregningsmetode som KR D har lagt til grunn for barnehage, kirke og omsorg (70 % av tilskuddene knyttes til lønn), finner vi at kommunal sektor må øke sine tilskudd til denne sektoren med omlag 3,6 mill. Den største økningen i tilskuddsbehovet ser ut til å bli for Tromsø (1,1 mill), Namsos (0,45 mill) og Bodø (0,25 mill) kommuner. En slik beregningsmetode er trolig holdbar for denne sektoren i og med at omfanget av stats- og kommunetilskudd utgjør en betydelig andel av disse foretakenes samlede inntekter. I disse beregningene har vi ikke tatt hensyn til bagatellmessig støtte. En slik støtte vil kompensere de fleste av disse foretakene, om ikke alle.

3.4.2 Private skoler

Finansieringsordningen til private grunnskoler og videregående skoler ble endret med "Friskoleloven" i juni 2003 (Besl.O. nr. 128 (2002–2003)). Disse skolene får statstilskudd tilsvarende 85 % av hva sammenlignbare offentlige skoler har i driftskostnader.

Etter en overgangsperiode finansierer staten dette med trekk i inntektene til aktuelle kommuner, tilsvarende statstilskuddet pr. elev i private skoler.

Den absolutt viktigste inntektskilden for disse skolene er statstilskudd pr. elev, og eventuelt skolepenger hvis statstilskuddet ikke dekker driftskostnadene. Omfanget av kommunale tilskudd til private skoler er lite, jf. spørreskjemaundersøkelsen og intervjuer med sentrale aktører. I gruppen av private skoler er det få grunnskoler og videregående skoler som ikke blir kompensert med bagatellmessig støtte, gitt at også private skoler får nytte godt av denne ordningen. I foretaksregisteret finner vi kun Val videregående skole i Nærøy (41–45 ansatte) og Steinerskolen i Tromsø (26–31 ansatte). Ingen kommuner/fylkeskommuner har oppgitt navn på private skoler som i noen grad kan berøre deres økonomi. Med 300 000 i lønn pr. årsverk kan dette bety omlag 450 000 i økte kostnader for Steinerskolen i Tromsø og 850 000 kr i økte kostnader for Val vgs i Nord-Trøndelag. Det meste av kompensasjonen til disse skolene, betales av Tromsø kommune og Nord-Trøndelag fylkeskommunen gjennom trekk i rammebevilgningene fra staten.

Blant gruppen private skoler finner vi hele 25 sterkt berørte folkehøgskoler i sone 2-4. Den eneste inntektskilden for undervisning ved disse skolene er pr. i dag statstilskudd pr. elev. Beregninger basert på opplysninger om antall ansatte i foretaksregisteret, viser at folkehøgskolene har behov for omlag 9,6 mill i kompensasjon utover bagatellmessig støtte.

Finansieringsordningen betyr at statstilskuddet for private grunn og videregående skoler vil øke hvis RDA endres for offentlige tjenester. Dette vil siden danne grunnlag for trekk i kommunenes inntekter. Dette betyr at kommunene bør få utbetalt kompensasjon for økt trekk i inntektene som følge av økt arbeidsgiveravgift. Folkehøgskolene er i en litt annen situasjon siden disse finansieres av staten, likhet med spesialinstitusjoner under punkt 3.4.5.

3.4.3 Vann, avfall og renovasjon

Et område som i økende grad har blitt privatisert i de senere årene er VAR-sektoren (Vann-, avfall- og renovasjonssektoren). Basert på tall fra foretaksregisteret viser tabellen nedenfor de foretak vi mener blir berørt av endringer i RDA. En viktig forutsetning ved disse beregningene er at alle utskilte offentlige og private foretak har krav på bagatellmessig støtte. Dette begrenser antall berørte foretak sterkt.

Tabell 3.7: *Beregnet kostnadseffekt for renovasjonsbedrifter som ikke kompenseres fullt ut med bagatellmessig støtte. 2002-tall (hele tusen)*

Avfallsselskap, vertskommune	Antall ansatte	Årsverk	Lønnsgr.lag i tusen NOK	Økning i tusen NOK
Helgeland avfallsforedling iks, Rana	11	10,1	3 544	53
Miljøxpert Tromsø kf, Tromsø	11	10,1	3 544	53
Da Valdres kommunale renovasjon, Nord-Aurdal	16	13,9	4 856	166
Midtre Namdal avfallsselskap (MNA) da, Overhalla	16	13,9	4 856	166
Namdal avfallstransport as, Namsos	11	10,1	3 544	53
Reno-vest iks, Sortland	16	13,9	4 856	166
Avfallsbehandling Tromsø kf, Tromsø	21	17,6	6 169	278
Fjellregionen interkommunale avfallsselskap as, Tolga	21	17,6	4 900	105
Iris gjenvinning as, Bodø	36	28,9	10 106	615
Hålogaland ressurselskap da, Narvik	41	32,6	11 419	728
Senja avfallselskap iks, Leknes	36	28,9	10 106	615
Norsk Gjenvinning as, 23 kommuner i sone 2	-	-	17 681	619
Sum	236	198	85 581	3 618

* Namdal avfallstransport AS er underleverandør til Midtre Namdal Avfallsselskap.

Antall ansatte i hvert foretak er i gjennomsnitt lite, slik at kostnadsøkningene blir svært små. Et unntak er Norsk Gjenvinning AS, som har ansvar for innsamling og gjenvinning av avfall i en rekke av kommunene i sone 2. Basert på tall fra andre avfallsselskap kan vi anta en lønnskostnad pr. innbygger på omlag kr 200 knyttet til avfall og renovasjon. Hvis vi antar at de ansatte som utfører renovasjonstjenesten for Norsk Gjenvinning også er bosatt i kommuner i sone 2, kan det vises at Norsk Gjenvinning får økt sine kostnader til arbeidsgiveravgift med kr 620 000, dvs omlag kr 7 pr. innbygger i disse sone 2-kommunene. Samlet sett ser det ut til at renovasjonsbedriftene får økt sine kostnader med omlag 3,6 mill. Dette vil igjen medføre en økning i kommunale gebyrer. På dette området kan med andre ord regningen oversendes innbyggerne i kommunene. Siden en rekke kommuner fortsatt tar hånd om renovasjonsordningen selv, og disse kan få full kompensasjon gjennom økte rammebevilgninger, innebærer imidlertid dette en vridning som medfører ulik grad av kompensasjon for offentlig eller privat renovasjonstjeneste.

3.4.4 Andre utskilte foretak

I denne kategorien finner vi berørte foretak i byene i Nord-Norge. Her finner vi turistkontor i Bodø, Tromsø og Brønnøysund. Disse har alle over 11 ansatte. Andre foretak finner vi først og fremst i Tromsø: Tromsø Havn KF (21–25 ansatte), OPUS Troms FKF (26–31 ansatte), Tromsø Parkering KF (16–20 ansatte), Hålogaland Teater AS (31–35 ansatte) og Kulturhuset Tromsø KF (36–40 ansatte). Kommunene har den største eierposten i turistkontorene. Hålogaland Teater eier av Troms Kommune og Troms og Finnmark Fylkeskommuner. OPUS Troms driver med undervisning og eies av Troms Fylkeskommune.

Innen bygg og eiendomsdrift har vi Odda Bygg & Eigedom KF (61–65 ansatte) og Vestvågøy Eiendomsdrift KF (56–60 ansatte). Videre har vi museumsdrift i 7 kommuner med fra 11–25 ansatte. Omfanget av deltidsarbeid kan her være høyere enn hva som er vanlig i andre bransjer. Vi har beregnet en utgiftsøkning på museumsdrift i Tysfjord, Vikna, Gratangen og Målselv på mellom 50 000 og 131 000, forutsatt 0,6 årsverk pr. ansatt og 300 000 i arbeidsgiveravgiftgrunnlag pr. årsverk. Innenfor fysioterapi finner vi Skånland fysioterapi (10 årsverk) og Medina Aspmyraklinikken AS, Bodø (10 årsverk).

3.4.5 Spesialinstitusjoner

Med forutsetning om riktige opplysninger i foretaksregisteret, finner vi 13 berørte institusjoner innen rehabilitering m.m. Øvrige institusjoner antas å bli kompensert med bagatellmessig støtte. De fleste av spesialinstitusjonene får sine inntekter fastsatt av staten (statstilskudd via Rikstrygdeverket). Noen av institusjonene har anledning til å ta brukerbetaling, f.eks. fra kommuner. Helse- og sosialdepartementet har her påbegynt en undersøkelse av hvordan disse institusjonene påvirkes av endringene i arbeidsgiveravgift. Vi har hentet inn informasjon direkte fra 7 av disse foretakene. Basert på denne har vi beregnet et kompensasjonsbehov ved full arbeidsgiveravgift for alle 13 på 9,3 mill. Omlag 58 % av dette berører spesialinstitusjoner i Nordland og Troms. Siden staten yter det alt vesentlige av tilskudd til disse foretakene, synes det opplagt at også staten bør kompensere disse med økte bevilgninger.

3.5 Energibedrifter

Eierskapet i norsk energilevering er dominert av det offentlige. Det statlig eide Statkraft har om lag 30 prosent av produksjonskapasiteten, mens kommuner og fylkeskommuner eier 55 prosent. De øvrige 15 prosent av kraftverkene er private. Statnett eier 80 prosent av sentralnettet for distribusjon av kraft. Resten eies av kommunene og fylkeskommunene, som også har hånd om mesteparten av regional- og distribusjonsnettet. Kommunal sektors eierposter i energibransjen genererte inntekter på omlag 17 mrd. for kommunal sektor i 2002 (ECON 2002). Økt arbeidsgiveravgift for energibedriftene kan bety lavere overskudd, og på sikt lavere eierutbytte og øvrige inntekter for kommunal sektor.

I tillegg til ECON (2002) sin analyse for kommunal sektor på fylkesnivå, har vi hentet inn data fra Energibedriftenes landsforening (EBL) om foretak som synes berørt av endringene i arbeidsgiveravgift. EBL har ca 200 stemmeberettigede medlemmer. Dette er kraftselskap, energiverk og reguleringsforeninger som tar hånd om nesten 100% av den kraft som produseres, omsettes og distribueres i Norge. Vi har også hentet inn informasjon direkte fra 15 energiselskaper som kommunal sektor delvis eier, angående den kommende økningen i arbeidsgiveravgiften, og som er berørt av endringen i avgift. På grunnlag av de innsamlede data har vi i tabellen nedenfor beregnet kostnadsøkningen for det vi mener er berørte energibedrifter hvor kommunal sektor har en betydelig eierandel. Økningen i arbeidsgiveravgift er enten oppgitt av selskapet selv, eller estimert ut fra informasjon om antall ansatte og sonetilørighet til

selskapets virksomhet. Andelen som berører nettvirksomheten er beregnet med bakgrunn i tall fra selskapene selv (f.eks. Årsmelding) eller direkte oppgitt fra selskapene.

Tabell 3.8: *Beregnet kostnadseffekt for energibedrifter, etter eierandel i kommunal sektor. 2002-tall (hele tusen)*

Fylkeskommuner (FK) og primærkommuner (kommuner)	Samlet økning	Økning for nettvirksomheten	Rest-/differanse	Samlet økningsandel av eierverdi	Rest-/differanseandel av eierverdi	Verdi av eierposter (mrd.)
Nord-Trøndelag FK	6 900	3 400	3 500	1,07 %	0,54 %	6 441
Troms FK	6 660	5 212	1 448	2,83 %	0,61 %	2 357
Sogn og Fjordane FK	1 344	667	677	0,97 %	0,49 %	1 382
Møre og Romsdal FK	214	167	46	0,70 %	0,15 %	305
Hedmark	273	273	0	0,12 %	0,00 %	2 218
Sum fylkeskommuner (FK)	15 391	9 720	5 671	1,21 %	0,45 %	12 703
Kommuner i Nord-Norge	20 997	16 432	4 565	2,03 %	0,44 %	10 343
Kommuner i Sør-Trøndelag	3 626	2 832	793	0,59 %	0,13 %	6 148
Kommuner i Vest-Norge	3 033	2 383	650	0,08 %	0,02 %	39 249
Kommuner i øvrig Sør-Norge	4 600	3 763	837	0,17 %	0,03 %	27 205
Sum primærkommuner	32 256	25 411	6 845	0,39 %	0,08 %	82 945
Sum kommunal sektor	47 647	35 131	12 517	0,50 %	0,13 %	95 648

Vi ser at den årlige utgiftsøkningen som berører kommunale eierandeler i energiselskaper er på nesten 48 mill. kr, hvorav det meste trolig kan hentes inn i form av økt nettleie på lengre sikt. Minimum 12,5 mill. synes ikke mulig å dekke inn gjennom økt nettleie eller bagatellmessig støtte. Samlet sett er dette et lite beløp, men høyt nok for f.eks. Nord-Trøndelag fylkeskommune, Troms fylkeskommune og en del kraftkommuner i Nord-Norge. Sør for Nord-Trøndelag blir beløpene svært små for hver enkelt berørte kommune. I disse beregningene har vi ikke tatt hensyn til at energibedriftene kan få øktekostnader ved sine innkjøp, f.eks. i forhold til bygg- og anleggbransjen som trolig må legge på prisene i avgiftssone 2–4 (se beregninger i kapittel 3.3). Grunnlaget for beregning av verdier av kommunenes eierposter i siste kolonne er hentet fra ECON (2002). I beregningene har vi forutsatt kr 250 000 i bagatellmessig støtte også for datterselskap m.m. Om det er slik at disse ikke får adgang til slik støtte, blir merutgiftene for kommunalt eide energibedrifter høyere enn i tabellen over.

3.6 Kostnadsøkning for kommunal sektor

Tabellen nedenfor oppsummerer merutgiftene for fylkeskommunene. Virkninger av reduserte inntekter fra eierskap i energibedrifter og trekk i inntekter på grunn av økte kostnader til private skoler er holdt utenfor. For Nord-Trøndelag fylkeskommune utgjør disse to postene betydelige beløp. Trekk i inntekter på grunn av en større privat videregående skole i fylket, kan utgjøre omlag kr 800 000 årlig.

Tabell 3.9: *Kostnadsøkning for fylkeskommunene. 2003-tall (hele tusen)*

	Gj.sn. arbeids-giveravgift 2003 (%)	KRD Sum lønn og tilskudd	Differanse KRD og egne anslag for lønn og tilskudd	Bygg og anlegg	Sær-bedrifter	Sum avvik mellom våre og KRDs beregninger
Hedmark	12,5	11 321	1 620	57	0	1 677
Oppland	11,9	17 439	-212	76	0	-136
Buskerud	13,7	4 001	158	1	0	159
Telemark	13,4	5 104	18	1	0	19
Aust-Agder	13,6	2 589	-186	0	0	-186
Vest-Agder	14,0	743	209	0	0	209
Rogaland	13,9	3 214	181	0	0	181
Hordaland	13,6	9 266	-519	4	0	-515
Sogn og Fjordane	10,6	20 602	900	22	0	922
Møre og Romsdal	12,6	17 508	-1 679	58	0	-1 621
Sør-Trøndelag	12,6	17 679	-761	139	0	-622
Nord-Trøndelag	11,0	20 388	-429	63	0	-366
Nordland	5,1	139 134	-1 411	1 737	0	326
Troms	4,5	72 632	-1 963	1 534	437	8
Sum LU-området		232 154	-3 803	3 334	437	-32
Sum øvrig område		109 467	-271	356	0	85
Sum sone 2, 3 og 4		341 621	-4 074	3 690	437	53

I tabellen ser vi at det kun er Troms fylkeskommune som synes å få økte utgifter pga. særbedrifter innen undervisning og teater. Den siste kolonnen i tabellen viser avviket mellom våre og KRDs beregninger. Samlet sett er det svært lite som skiller våre beregninger og de beregninger KRD har gjort for fylkeskommunene. På denne bakgrunn synes det som KRDs beregningsopplegg gir fylkeskommunene kompensasjon krone for krone, samlet sett. I likhet med for enkeltkommuner, synes også datakvaliteten for fylkeskommunenes regnskaper i KOSTRA å være varierende. I tillegg er det noe usikkerhet knyttet til om beregningsmetoden for økt tilskuddsbehov til samferdsel er holdbar. Manglende datagrunnlag medfører her at våre beregninger trolig undervurderer tilskuddsbehovet til samferdselssektoren.

Tabellen nedenfor oppsummerer merutgiftene for primærkommunene. Virkninger av reduserte inntekter fra eierskap i energibedrifter er holdt utenfor. Det samme gjelder inntektsvirkninger pga. omfanget av private skoler. Her har vi kartlagt at Tromsø kommune kan få trekk i inntektene med omlag kr 450 000 pr. år pga. en større privat grunnskole i kommunen. Usikkerhet om dette tallet og det samlede omfanget av private skoler gjør at vi velger å ikke ta med kompensasjonsbehov knyttet til trekk i inntekter for dette området i tabellen.

Tabell 3.10: *Kostnadsøkning for primærkommunene. Etter fylke og sone, 2003-tall (hele tusen)*

Fylke og sone	KRD (2003) Sum	Differanse lønn og tilskudd	Bygg og anlegg	Særbedrifter	Vernede foretak	Barnehage	Sum differanse
Hedmark (2)	39 227	1 640	165	-	44	155	2 004
Hedmark (3)	49 092	2 127	923	105	82	429	3 666
Oppland (2)	32 419	347	32	-	16	207	602
Oppland (3)	89 467	2 818	1 061	166	100	403	4 549
Buskerud (2)	31 678	580	74	-	24	257	935
Telemark (2)	40 232	468	29	-	138	126	762
Øst-Agder (2)	17 170	88	12	-	24	107	230
Vest-Agder (2)	8 672	416	166	-	27	-	608
Rogaland (2)	26 089	382	29	-	17	163	591
Hordaland (2)	59 181	1 272	232	262	140	481	2 387
Sogn og Fjordane (2)	112 579	-499	81	-	98	1 645	1 325
Møre og Romsdal (2)	61 793	898	461	-	43	741	2 144
Møre og Romsdal (3)	32 851	277	316	-	45	105	743
Møre og Romsdal (4)	6 597	46	-	-	-	-	46
Sør-Trøndelag (2)	34 069	981	406	-	34	145	1 566
Sør-Trøndelag (3)	45 806	1 438	797	-	190	686	3 111
Sør-Trøndelag (4)	39 353	-1 189	2 772	-	98	205	1 887
Nord-Trøndelag (2)	13 084	34	16	-	31	92	172
Nord-Trøndelag (3)	6 054	-37	129	-	-	46	138
Nord-Trøndelag (4)	101 961	1 430	1 423	269	597	1 711	5 431
Nordland (4)	628 967	6 384	17 493	2 406	561	14 337	41 182
Troms (4)	328 842	3 485	11 197	1 769	1 310	12 350	30 111
Sum alle soner	1 805 183	23 386	37 815	4 977	3 621	34 394	104 193
Sum sone 2	476 193	6 605	1 703	262	636	4 120	13 327
Sum sone 3	223 270	6 624	3 226	271	418	1 670	12 209
Sum sone 4	1 105 720	10 156	32 886	4 444	2 567	28 604	78 657

Med unntak av Sør-Trøndelag sone 4 og Sogn og Fjordane finner vi høyere merutgifter knyttet til RDA i alle områder innen sone 2-4 enn hva KRD har beregnet i kompensasjon til lønn og tilskudd til privat sektor. Kolonne to angir forskjellen mellom KRDs og våre beregninger for de samme sektorene. Merutgiftene øker betydelig om vi tar hensyn til innkjøpskostnader bygg og anlegg, særbedrifter og tilskudd til vernede bedrifter. Legger vi til grunn en annen beregningsmetode for private barnehager, der vi beregner utgiftsøkningen pr. årsverk i hver kommune, viser tabellen over 100 mill. kr mer i utgifter enn hva KRD beregnet i St.prp. nr. 66 (2002-2003). Samme beregningstype skulle vært anvendt på flere sektorer. Manglende datagrunnlag medfører at våre beregninger undervurderer tilskuddsbehovet til pleie- og omsorg og vernede bedrifter. Enkelte områder og enkeltkommuner (se vedlegg) kommer svært forskjellig ut etter om man velger vårt eller KRDs beregningsopplegg.

4. KOMPENSERENDE TILTAK

I St.prp. nr. 66 (2002-2003) og Innst. S. nr. 55 (2002-2003) loves kommunal sektor samlet sett full kompensasjon gjennom ordningen med skjønnsmidler, i alle fall i en overgangsperiode. Regjeringen legger opp til at kommunal sektor skal kompenseres gjennom bagatellmessig støtte og skjønnsmidler (Børmer 2003, KRD 2003a, KRD 2003c). Som den aktuelle statsråden er inne på ved Stortingets behandling av meldingen, legges det opp til en krone for krone kompensasjon på kort sikt og en mer varig kompensasjonsordning på lengre sikt (Solberg 2003). Med krone for krone synes man å mene at inntektsøkninger for staten fra økt avgift, loves tilbakeført til kommunal sektor i sin helhet.

I dette kapitlet diskuteres noen aktuelle kompensasjonsordninger for kommunal sektor på både kort og lang sikt. Det er lagt til grunn at det er ønskelig å kompensere kommunal sektor fullt ut. Videre er lagt et samfunnsøkonomisk perspektiv til grunn for diskusjonen. Vi starter derfor kapitlet med en kort diskusjon av hvordan kompensere tiltak bør utformes med grunnlag i denne typen økonomisk teori (kap. 4.1). Deretter diskuterer vi utforming av alternative kompensasjonsordninger (kap. 4.2). I kapittel 4.3 tar vi opp hvilke områder det synes rimelig at kommunal sektor skal få kompensasjon for. En kort oppsummering avslutter kapitlet (kap. 4.4).

4.1 Økonomisk teori

Ved utforming av ulike offentlige virkemidler og tiltak sier økonomisk teori blant annet at man bør ta hensyn til effektivitet, addisjonalitet, nøytralitet og forutsigbarhet. I denne sammenhengen betyr effektivitet at man tar utgangspunkt i målet med RDA, beregner virkninger og grad av måloppnåelse ved RDA og søker å finne kompensere ordninger som kan gi størst mulig måloppnåelse for hver krone man benytter (Hervik et al. 2001) Addisjonalitet betyr at tiltaket skal utløse aktuelle effekter som ellers ikke ville skjedd (Sand og Nesheim 2001).

I forhold til RDA og kommunal sektor er de aktuelle effektene først og fremst høyere sysselsetting i kommunal tjenesteyting, bedre kvalitet på disse tjenestene og et bedre grunnlag for øvrig sysselsetting og bosetting i distriktene. RDA har gitt god måloppnåelse spesielt med hensyn på sysselsetting og det å bygge opp tjenesteytende virksomhet i utkant-Norge (Effektutvalget 2002). I mindre grad har ordningen truffet konkurranseutsatt industri og primærnæringene.¹

En viktig årsak til den gode effekten av RDA i distriktpolitikken er at det er relativt små muligheter for kommunal sektor til å velte ulike kostnadsøkninger over i lønninger til de ansatte (Effektutvalget 2002) eller i priser til brukerne av de kommunale

¹ Primærnæringene er i stor grad dominert av selvstendig næringsdrivende som ikke berøres av omleggingen. Hervik et al (2001) viser at provenyet fra RDA fordeler seg på 34 % i kommunal sektor, 34 % i privat tjenesteytende sektor og kun 1,8 % for større bedrifter innen konkurranseutsatt industri.

tjenestene. Lønningene fastsettes i stor grad i sentrale lønnsforhandlinger, og tjenestene som kommunene kan ta gebyr for er sterkt begrenset.

I tjenesteytende sektor er det slik at det aller meste av driftskostnadene er knyttet til arbeidskraft. Lønnskostnader utgjør mellom 60–90 % av driftskostnadene, og det er relativt vanskelig å erstatte arbeidskraft med andre innsatsfaktorer i den daglige produksjonen av disse tjenestene. Dette betyr at det kan være en relativt god tilnærming å anta et fast forhold mellom sysselsetting og annen bruk av innsatsfaktorer. Kompensasjon gjennom rammebevilgninger for kommunal sektor kan derfor ha like stor effekt som RDA har i dag (Effektutvalget 2002). Dette betinger imidlertid at kommunal sektor ikke endrer sin tilpasning i vesentlig grad. På lengre sikt er det selvfølgelig mulig å investere i større skoler og andre driftsenheter som kan utnytte stordriftsfordeler (flere elever pr. lærer, etc.). Dette kan bety at en krone for krone kompensasjon gjennom rammebevilgninger gir færre sysselsatte og bosatte i distriktene enn ved videreføring av RDA. Skal man oppnå samme grad av måloppnåelse i distriktpolitikken, tyder derfor dette på at kommunal sektor må ha høyere kompensasjon enn det antall kroner som staten får inn i økt avgift fra denne sektoren. Alternativt kan en i større grad kompensere privat sektor i distriktene.

Nøytralitet innebærer at kompensasjonen må gis slik at den ikke vrir konkurranseforholdene mellom ulike bransjer eller mellom privat og offentlig sektor. Dette betyr blant annet at kompensasjon må gis slik at nøytralitet oppnås i forhold til tidligere og framtidig organisering av kommunene. Arbeidsgiveravgiften må være den samme om produksjonen skjer i kommunal eller i privat regi. Et viktig forhold her er den bagatellmessige støtten. Hvis denne gis til alle foretak, uansett øvrig statlig støtte og eier- og kontraktsforhold, kan dette gi en konkurransevridning som favoriserer at kommunene oppretter en rekke egne foretak, eventuelt overlater produksjonen til private. I den grad effekten av den bagatellmessige støtten overgår effekter av økte kostnader til regnskapsføring, øvrig administrasjon, husleie m.m., vil man derfor kunne få en lite samfunnsøkonomisk foretaksstruktur med en betydelig andel små og lite effektive foretak som produserer offentlige tjenester. Dette trekker i retning av at tjenesteområder som er avhengig av et betydelig offentlig driftstilskudd, ikke bør få adgang til å få bagatellmessig støtte, eventuelt at dette sees i sammenheng med annen offentlig støtte.

Forutsigbarhet går ut på at rammebetingelsene for alle typer foretak må være stabile over tid. Det bør unngås at kompensasjonsordningen endres i forbindelse med hver budsjettbehandling i Stortinget. Slike endringer vil gjøre ordningen svært arbeidskrevende og såkalt byråkratisk. Aktuelle kompensasjonsordninger må generelt ha en form for enkelhet som gjør at de krever lite arbeid både hos potensielle mottakere, de som skal bevilge midlene og andre berørte parter.

4.2 Alternative kompensasjonsordninger

Bestemmelsene om offentlig støtte i EØS-avtalen innebærer at all offentlig støtte til ulike foretak som vrir eller truer med å vri konkurransen (konkurransekriteriet), er

forbudt i den grad handelen mellom EØS-landene kan påvirkes (samhandelskriteriet). EØS-avtalen likestiller offentlige og private foretak. Dette betyr at offentlig sektor er en del av EØS-avtalen. Denne sektoren er med andre ord generelt ikke unntatt EØS-avtalen slik enkelte har påstått. Reglene om offentlig støtte påvirker derfor hvordan en kan kompensere offentlig sektor.

Hovedtyngden av kommunal virksomhet rammes ikke av EØS-avtalens bestemmelser, siden det er tillatt å gi offentlig støtte til virksomhet av ikke-økonomisk art. Her følger det av rettspraksis at virksomhet som det offentlige driver for å oppfylle plikter overfor befolkningen, og som ikke primært har et økonomisk formål, faller utenfor bestemmelsene i EØS-avtalen (Schjødt 2003a). På disse områdene kan staten gå inn og gi kompensasjon direkte til de aktuelle foretakene. En god del kommunale tjenester som produseres i egne særskilte kommunale eller private foretak, og som ikke finansieres med offentlige tilskudd, blir i denne sammenhengen ansett som økonomisk aktivitet. EØS-bestemmelsene kan her tolkes som at disse foretakene ikke kan kompenseres direkte. Dette gjelder f.eks. VAR-sektoren, eiendomsdrift, osv. Det er imidlertid ingen ting i veien for at staten gir kompensasjonen til kommuner som synes å tape på at de tidligere har privatisert ulike typer tjenester. Kommunenes bruk av denne kompensasjonen, så vel som andre midler de disponerer, må imidlertid ikke komme i strid med EØS-avtalens bestemmelser som gjelder all offentlig støtte til økonomisk aktivitet.

I utgangspunktet har hvert enkelt uavhengige foretak krav på bagatellmessig støtte (NHO 2003). Mulige unntak er ved brudd på det såkalte "uavhengighetsprinsippet", der det er en dominerende eier for flere foretak (f.eks. konsern) eller der det er en sterk kontraktspart (f.eks. en underleverandør). I slike tilfeller kan det hevdes at den reelle mottaker av den bagatellmessige støtten er konsernet (NHO (2003)). I forhold til kommunal sektor har dette relevans ved f.eks. kommunalt eide energibedrifter med ulike datterselskaper, kommunale særbedrifter, driftsavtaler med private foretak, osv. Brudd på uavhengighetsprinsippet kan bety at kun ett av de avhengige foretakene får godkjent bagatellmessig støtte. Innen energisektoren er konsernmodellen relativt vanlig. Dette kan bety at vi har undervurdert kostnadsøkningen ved endret RDA for energibedriftene. Tar vi prinsippet med den reelle støttemottaker på alvor, betyr dette at det er kommunen som er reell støttemottaker i de tilfeller det er snakk om kontraktbasert produksjon for kommunene. Benyttes uavhengighetsprinsippet i forhold til ulike foretak som produserer kommunale tjenester, har vi undervurdert kostnadsøkningen ved endret RDA for disse bedriftene. Det må imidlertid legges til at det fortsatt synes å være uklart hvordan en skal tolke dette uavhengighetsprinsippet.

Kommunene kan videre kompenseres gjennom økte rammebevilgninger fra staten. Dette kan arbeides inn i inntektssystemet for kommunal sektor. Dagens inntektssystem beskrives i KR D (2003b). Hensikten med inntektssystemet er å fordele midlene som blir tilført kommunesektoren på en mest mulig rettferdig måte. Fordi kommunene og fylkeskommunene i Norge er svært forskjellige demografisk, geografisk og sosialt, og fordi skatteinntektene varierer, er det ønskelig med et system som korrigerer og kompenserer for slike forskjeller (KR D 2003b). Inntektssystemet skal også ivareta dist-

riktspolitiske målsettinger. Det er derfor innført et tilskudd til kommunene og fylkeskommunene i Nord-Norge, Nord-Norge tilskudd og et tilskudd til kommuner med under 3 000 innbyggere og skatteinntekt under 110 prosent av landsgjennomsnittet, regionaltilskudd.

4.2.1 RDA for kommunale tjenester

Virksomhet som det offentlige driver for å oppfylle plikter overfor befolkningen, og som ikke har et økonomisk formål, er ikke en del av EØS-avtalen. EØS-avtalen åpner derfor opp for at man kan fortsette med RDA og annen offentlig støtte for både offentlige og private foretak som produserer de fleste offentlige tjenester. Dette kan tolkes slik at man kan fortsette ordningen med RDA for tjenesteyting som skjer i regi av kommunal sektor. Kommunenes virksomhet er generelt av ikke-økonomisk art, slik at man trolig kan få beholde ordningen med RDA for hele kommunal sektor. Mulige unntak kan være for den delen av kommunenes virksomhet som er av økonomisk karakter, slik som renovasjon, parkering og andre gebyrfinansierte sektorer. På disse områdene får man opplagt en sterk konkurransevridningseffekt hvis kommunal sektor får beholde RDA mens private foretak må betale full avgift. Beholder man RDA for kommunal sektor, får man imidlertid konkurransevridningsproblemer også på områder av ikke økonomisk art. Dette gjelder f.eks. pleie- og omsorg der det foreløpig ikke eksisterer tilsvarende likebehandlingsprinsipper som man finner for offentlige og private barnehager og skoler. En slik RDA for kun hele eller deler av kommunal sektor vil derfor favorisere kommunal egenproduksjon framfor produksjon av offentlige tjenester i utskilte eller private foretak. Fortsatt RDA for kommunal sektor kan også oppnås ved øremerkede statlige overføringer til lønnsutgifter i kommunal sektor, eller løpende tilbakeføring av statlige inntekter ved økning i arbeidsgiveravgiften for enkeltkommuner. Slike ordninger gir i prinsippet samme vridningseffekt mellom kommunal og privat sektor.

EØS-bestemmelsene må forstås slik at det ikke er begrensninger på omfanget av offentlig støtte til virksomhet av ikke-økonomisk art. Dette betyr at alle foretak som driver med barnehager, omsorgsinstitusjoner, skoler, kirke, og en rekke andre tjenesteområder av ikke økonomisk art og med lokalt nedslagsfelt (Schjødt 2003b), fortsatt kan beholde RDA.

Alternativet med fortsatt RDA for virksomhet av ikke-økonomisk art har en del klare fordeler og ulemper. Fordelen er at man fortsatt kan opprettholde et treffsikkert tiltak med hensyn til å bevare arbeidsplasser i distriktene. Ulempene er først og fremst at det ikke alltid er enkelt å definere hva som er tjenesteyting av ikke-økonomisk art og hva som ikke er det. En god del fylkeskommuner og kommuner driver med en rekke aktiviteter som ikke er skjermet offentlig tjenesteyting. Dette gjelder f.eks. regnskap, revisjon, eiendomsdrift, bygg- og anleggsarbeid, osv. Alle disse områdene ser også ut til å konkurransenutsettes i økende grad, ved at driften overlates til et eget kommunalt selskap eller en privat bedrift. Det er spesielt ved denne type potensiell konkurranseutsetting det er en del grenseproblemer for områder som kan tillates å fortsatt kunne få betydelig offentlig driftsstøtte. Omfang og innretning for offentlig støtte og de ulike

foretakene kan endre sin virksomhet over tid. En vurdering av om statsstøtte bryter med EØS-avtalens retningslinjer med hensyn til potensiell konkurranse og samhandel, må bygge på en konkret vurdering av hver enkelt sak hvor de ulike foretakene må dokumentere virksomhet av ikke økonomisk art (Foss 2003, Schjødt 2003b). Fortsatt RDA for kommunal tjenesteyting kan med andre ord bli en byråkratisk ordning, spesielt siden det kan tenkes at offentlig støtte til hvert enkelt foretak må opp til behandling hvert eneste år.

4.2.2 Nord-Norge-tilskudd og skjønnstilskudd

Skjønnstilskudd er av mange oppfattet som en midlertidig ordning som f.eks. kan brukes i en eventuell overgangsperiode for endringene i RDA. Ønsker man å gi varig kompensasjon til kommunal sektor for bortfallet av RDA, bør kompensasjonen bygges inn i det øvrige inntektssystemet for kommunal sektor, slik at det framgår klart at de aktuelle kommunene har et eget varig distriktpolitisk inntektstillegg.¹

Dagens Nord-Norge-tilskudd beregnes på grunnlag av en fast sats pr.innbygger innenfor hvert fylke. Det er fastsatt en felles sats for alle kommunene innenfor hvert fylke og en sats for hver av fylkeskommunene (KRD 2003c). I kommuneproposisjonen la regjeringen opp til at kommunal sektor skulle få kompensasjon gjennom en varig ordning ved Nord-Norge-tilskuddet, og skjønnstilskudd for de som ikke ble fullt ut kompensert ved Nord-Norge-tilskuddet (St.prp. nr. 66 2002–2003). Ved behandling i kommunalkomiteen gikk et flertall inn for at kommunal sektor skulle kompenseres for merutgiftene gjennom en tilsvarende økning i skjønnstilskuddet (Innst. S. nr. 259 2002–2003, KRD 2003a).

Skjønnstilskudd gjør det i prinsippet mulig med krone for krone kompensasjon til hver enkelt kommune. En kan f.eks. bruke anslagene i St.prp. nr. 66 (2002–2003), eller hele eller deler av våre anslag, som et utgangspunkt for nivået på skjønnstilskudd for hver kommune. I tillegg kan man ha en tilleggsramme for søknader fra enkeltkommuner som mener de kommer dårlig ut med et slikt anslag. En slik søknadsprosess bør trolig være et engangstilfelle for hver enkelte kommune, slik at dette kan danne grunnlag for utbetalinger i senere år. Tar man hensyn til nøytralitet i forhold til organisering, trekker dette i retning av at man velger regnskapsår hvor aktuelle utgifter og inntekter ikke kan endres. I utgangspunktet har Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) beregnet kompensasjonsbehovet ut fra lønnsutgifter og tilskudd til privat sektor i 2001 (St.prp. nr. 66 2002–2003). Det skjer imidlertid ofte endringer i oppgavefordeling, endringer i behov, politikk og økonomi for enkeltkommuner, som gjør at det kan være problematisk å basere seg på referanseår som ligger for langt tilbake i tid. I dette prosjektet har vi valgt 2002 som referanseår, siden dette er nyeste tilgjengelig data for kommunal sektor.

¹ Varigheten av en slik ordning kan selvsagt diskuteres siden behovet for distriktpolitiske virkemidler er kontinuerlig i endring. Soneinndelingen i dagens system med RDA har endret seg mange ganger (Strøm 2003), og en kan tenke seg at et nytt system også vil være gjenstand for endringer etter hvert som tiden går.

4.2.3 Regionaltilskudd eller ny post i inntektssystemet

Regionaltilskuddet er på samme måte som Nord-Norge-tilskuddet begrunnet ut fra regionalpolitiske hensyn. For å være berettiget til regionaltilskudd i dagens inntektssystem må kommunen ha færre enn 3000 innbyggere (pr.1.1. året før budsjettåret), og ha lavere skatteinntekter pr.innbygger enn 110 prosent av landsgjennomsnittet (KRD 2003c). Tilskuddets størrelse er i 2003 kr 8 332 pr.innbygger i Nord-Troms og Finnmark (tiltaksonen) og kr 3 610 pr.innbygger i øvrige deler av landet. Av dette ser vi at dagens regiontilskudd må endres betraktelig for å være et alternativ som kan god kompensasjon til alle kommuner og fylkeskommuner som i dag har fordel av nedsatt arbeidsgiveravgift.

Ønsker man å kompensere alle kommuner og fylkeskommuner med nedsatt avgift i dag, bør man utforme en egen post (f.eks. et eget distriktskriterium), eller et nytt kriterium under et endret regionaltilskudd, som kan kompensere for bortfallet av RDA. Her er en rekke alternativer for mer varige kompensasjonsordninger. Nedenfor berøres kun tre slike ordninger:

- Et individuelt beregnet beløp for hver enkelt kommune eller fylkeskommune.
- Et individuelt beregnet beløp pr. innbygger for hver enkelt kommune eller fylkeskommune.
- Et beregnet beløp pr. innbygger for kommuner eller fylkeskommune etter ulike soner og fylker.

I tillegg har vi en rekke mulige kombinasjoner av disse ordningene. Kompensasjonsbeløpene kan ta utgangspunkt i beregnede konsekvenser i et referanseår, f.eks. 2002, og økes videre med lønnsveksten for kommunal sektor. Et ønske om å kompensere alle kommuner og fylkeskommuner, betyr at kompensasjon må gis uavhengig av skatteinntekter og øvrige inntekter. Alle de tre ordningene er relativt lite byråkratiske, i den forstand at de krever lite arbeid når kompensasjonsbehovet først er fastlagt. Grovt sett har man kommet langt på vei med dette, med KRDs beregninger i kommuneproposisjonene for 2004 og våre beregninger.

Den førstnevnte ordningen er på mange måter en videreføring av kompensasjonssystemet vi anbefalte for utdeling av skjønnsmidler. Fordelen med dette systemet er stor grad av uavhengighet mellom kompensasjonsbeløp og løpende kostnader. Dette betyr at det i større grad blir reelt sett samme arbeidsgiveravgift i offentlig som i privat sektor. Den andre ordningen gir tilnærmet samme uavhengighet mellom kompensasjonsbeløp og løpende kostnader. Eventuelle endringer i kompensasjonsbeløp som følge av endret folketall, gir ingen prisvridningseffekt mellom produksjon i egen regi eller i utskilte foretak.

Den største ulempen med de to første ordningene er at kompensasjonen er individuell. Etter hvert som tiden går kan man se for seg at den politiske støtten til et slikt system blir svakere. Dette taler for at man på lengre sikt bør innføre et system med mer faste tilskudd pr. innbygger i ulike deler av landet. Foreløpige beregninger viser at den

tredje ordningen kan gi svært skjeve utslag. Kompensasjonsbehovet kan være svært ulikt for ellers sammenlignbare kommuner. Vi finner f.eks. dobbelt så stort kompensasjonsbehov pr. innbygger i en kommune som i nabokommunen med omtrent samme størrelse, samme sone og samme antall innbyggere. I stor grad er det lønnskostnader som er den viktigste faktoren bak disse forskjellene. En annen årsak til disse forskjellene kan være ulikt omfang av kjøp av tjenester fra andre offentlige foretak. I analysen har vi ikke sett på omfanget av tjenestekjøp kommunene og det offentlige i mellom. I den grad dette varierer mellom kommunene, kan dette gi skjeve utslag. Dette er derfor også et aktuelt tema i videre studier på området.

Forskjellene mellom ellers like nabokommuner tyder på at det er vanskelig å finne generelle kriterier som kan gi god kompensasjon til alle berørte kommuner og fylkeskommuner i et system med faste satser pr.innbygger for ulike områder av landet. Som et minimum må man her ha differensierte satser for primærkommunene etter fylke og tidligere sone for arbeidsgiveravgift. For fylkeskommunene kan man utforme kriterier som tar hensyn til andelen av innbyggerne som bor i de tidligere arbeidsgiveravgiftsonene. I tillegg må man ha en betydelig overgangstid med ekstra kompensasjon med skjønnsmidler for kommuner og fylkeskommuner

4.3 Hva skal det kompenseres for?

Uansett om kompensasjonsordningene er innen skjønnsmidler eller andre ordninger, må det være klart hvilke områder som det kan påregnes kompensasjon for. I St.prp. nr. 66 (2002–2003) legger KRD opp til at alle foretak skal få bagatellmessig støtte i form av et bunnfradrag i økningen i arbeidsgiveravgift. I tillegg skal kommuner og fylkeskommuner få dekket økte lønnsutgifter og økt tilskuddsbehov til bestemte typer sektorer. Kommunal sektor skal kompenseres dels med bagatellmessig støtte, dels med økte rammeoverføringer (Børmer 2003).

4.3.1 Økte lønnsutgifter i sone 2, 3 og 4

KRD har forutsatt at lønnsutgifter og tilskudd til privat sektor skal kompenseres i kommunal sektor i sone 2–4, mens det antas at øvrige områder og soner ikke berøres i særlig grad. Det er heller ikke foreslått at sone 1 og 5 skal få adgang til bagatellmessig støtte, slik at de kan unngå deler av kostnadsøkningene ved det å ha arbeidstakere fra sone 2 og 4.

Det er ikke forutsatt kompensasjon for økte lønnsutgifter for kommunal sektor i sone 1 og 5 som har innpendlere fra sone 2–4. Videre har KRD beregnet kompensasjonsbehovet i kommunal sektor i sone 2–4 ut fra at alle arbeidstakere er bosatt i samme sone som kommunen/fylkeskommunen. Dette kan tolkes som en nøytral kompensasjon i forhold til hvor de ansatte er bosatt. Omfanget av pendling kan være varierende, spesielt for små kommuner. Dette kan tale for at man ikke bør ta hensyn til dette ved utforming av kompensasjonstiltakene. En slik tilnærming gir mer enn en krone for krone kompensasjon til kommunal sektor i sone 2 til 4. For grensekommuner med et betydelig antall innpendlere fra soner som ikke får økt avgift, kan virkningene være

betydelige. På den andre siden blir kommunal sektor i sone 1 og 5 med innpendling fra sone 2 og 4 heller ikke kompensert. For større byer i Sør-Norge kan dette gi seg utslag i millionbeløp. KRD har tidligere konkludert med at man har for lite sikre data om innpendlere fra ulike soner med arbeidsplass i hver enkelt kommune. Omfanget av pendling spesielt til offentlig administrasjon, er trolig betydelig. I den grad man ønsker å ta hensyn til dette, kan man bruke årsoppgaver for arbeidsgiveravgift som grunnlag. En kan også bruke databaser hvor arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret er koblet sammen (se Rye et al. 2003).

Som vi har vært inne på bør kommunal sektor i sone 2 til 4 få mer enn en krone for krone kompensasjon hvis man skal ha samme måloppnåelse innen distriktspolitikken. En overkompensasjon som varierer med graden av innpendling er trolig ikke hensiktsmessig i så måte. Sannsynligvis vil en slik overkompensasjon favorisere kommuner/fylkeskommuner i Sør-Norge siden det her er en rekke grensekommuner med ulik avgift.

4.3.2 Økt tilskuddsbehov til privat sektor

I KRDs beregninger er det antatt at en prosentvis økning i fylkeskommunenes tilskudd til samferdsel og primærkommunenes tilskudd til private barnehager, private pleie og omsorgsinstitusjoner og kirke. I det forrige kapitlet argumenterte vi for at dette kan være en problematisk tilnærming, spesielt for barnehagesektoren. De spesielle rammebetingelsene innen denne sektoren bl.a. med et svært lavt kommunalt tilskudd i veldig mange kommuner, ser ut til å bety at denne sektoren ikke kompenseres for utgiftsøkningen i KRDs beregninger. Dette kan tolkes som at kommuner som tidligere ikke har gitt anbefalte normer for kommunalt tilskudd til private barnehager, ikke får dekket et sannsynlig økt tilskuddsbehov med midler fra staten. Et alternativ her er selvfølgelig at staten kompenserer de private barnehagene direkte. Dette er imidlertid en problematisk tilnærming som kan skape en vridningseffekt mellom privat og offentlig sektor. I og med offentlige og private barnehager skal likebehandles av kommunene, er derfor den beste tilnærmingen å kompensere kommunene for økt tilskuddsbehov.

I det forrige kapitlet viste vi også at kommunal sektor kan få økt tilskuddsbehov til varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA), basert på samme beregningsmetode som KRD har lagt til grunn. I denne sektoren kan dette være en holdbar tilnærming, fordi kommunenes minstenivå på tilskuddet er noe sterkere regulert, slik at det er et reelt grunnlag å beregne en prosentvis økning i tilskuddet ut fra. Siden varig tilrettelagte arbeidsplasser får det meste av tilskuddet direkte fra staten, vil ikke en slik tilnærming kompensere fullt ut for tilskuddsbehovet til VTA-foretakene. Vi har imidlertid ikke adgang til tall for lønnede årsverk m.m. for denne sektoren. Derfor kan vi ikke foreta denne typen beregninger. Det samme resonnementet gjelder også for tilskuddsbehov til samferdselssektoren, private pleie- og omsorgsinstitusjoner og kirke. Vi har ikke hatt tilgang til data for årsverk for disse. Det kan tenkes at man også på disse områdene får noe høyere tilskuddsbehov ved beregninger som tar utgangspunkt i lønnsforhold og årsverk i hvert foretak.

4.3.3 Økte kostnader ved innkjøp av varer og tjenester

Vi har beregnet økte kostnader til kommunene ved innkjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon. I kapittel 3 nøyde vi oss med å beregne dette for bygg- og anleggstjenester. Utgifter til nettleie, konsulenttjenester osv øker trolig også. Konkurransforhold, transportstøtte og andre kompensasjonstiltak kan imidlertid dempe prisveksten på en del områder. Dette trekker i retning av en begrenset utgiftsøkning på utgiftsposter utover bygg og anleggskostnader samlet sett.

Velger man å ta hensyn til økte kostnader ved innkjøp av varer og tjenester fra f.eks. bygg- og anleggsbransjen, kan dette i noen grad gi skjeve utslag for en del kommuner, siden investeringene trolig varierer sterkt fra år til år. Spesielt gjelder dette trolig for mindre kommuner. Skal man ta hensyn til økte utgifter til bygg og anlegg ut fra ett regnskapsår, kan man i stedet estimere samlet kostnadsøkning for ulike fylker fordelt på sone. Deretter kan man vekte kostnadsøkningen med antall innbyggere i kommunen.

4.3.4 Økte kostnader for virksomhet av økonomisk art

I den grad det er mulig bør privat sektor kompenseres direkte. For virksomheter av økonomisk art begrenser dette seg imidlertid til bagatellmessig støtte. Utskilte enheter innen renovasjon, eiendomsdrift, osv. kommer i denne kategorien, uavhengig av om disse foretakene eies av kommunal sektor eller private. I stor grad kan slike foretak legge på prisene. Isolert sett er imidlertid manglende kompensasjon for disse en type vridning mellom kommuner som har valgt ulike organisatoriske løsninger. Hadde kommunen produsert disse tjenestene i egen regi, er det lite tvil om at kommunen ville fått kompensasjon. Skal man gi full kompensasjon til distriktene, taler også dette for at man må gi kompensasjon for prisøkningene som endringer i RDA kan gi for innbyggere og næringsliv. Kommunen(e) bør derfor få kompensasjon for merutgiftene knyttet til dette tidligere valget av organisatorisk løsning.

Kommunalt eide energibedrifter kan i noen grad kompenseres gjennom bagatellmessig støtte, økt inntektsramme for nettleie og tilskudd til utjevning av nettleie. Den førstnevnte ordningen kan trolig iverksettes allerede neste år, siden endringene i RDA medfører en ekstraordinær kostnadsøkning. I lengre tid har det vært fokus på ulik nettleie i ulike deler av landet. En del aktører ønsker derfor offentlige tilskudd som utjevner disse forskjellene. Endring i RDA har kun en marginal effekt på disse forskjellene i nettleie. Om man ønsker å begrense økningen i nettleie i områder med endret RDA, er det derfor å anbefale at man ser dette i sammenheng med tiltak som går ut på utjevne forskjellen i nettleie i de ulike delene av landet.

Vi har beregnet en økning i årlige kostnader for energibedrifter som er eid av kommunal sektor i sone 2–4 på nesten 50 mill. Av dette kan trolig det meste hentes inn ved hjelp av økt nettleie. Om vi forutsetter fullt utslag på nettleien, finner vi en potensiell inntektsreduksjon på omlag 12 mill. kr pr.år. Dette er et beløp som vi mener ikke bør bygges inn i inntektssystemet til kommunal sektor. Inntektssystemet er først og fremst utformet for å utjevne inntekter og kompensere kommuner med store utgiftsbehov.

Inntekter i form av utbytte og renter på ansvarlige lån til private bedrifter er også i dag utenfor inntektssystemet. I den grad kommuner/fylkeskommuner havner i økonomiske problemer pga. reduksjon i inntekter fra energibedriftene eller andre forhold, kan dette kompenseres med skjønnsmidler på vanlig måte.

4.3.5 Økte kostnader for øvrig virksomhet av ikke-økonomisk art

En del av den private sektoren produserer offentlige tjenester mot betydelige driftstilskudd fra det offentlige. Spesialinstitusjoner innen helse- og rehabilitering, folkehøgskoler osv. kan i så måte kompenseres direkte med en økning i driftstilskuddet fra staten. I den grad det ikke er hensiktsmessig med denne type regionalt differensiert driftstilskudd fra staten, kan en legge dette inn i kompensasjonsordningen for kommunal sektor.

4.4 Oppsummering

I forrige kapittel fant vi at kr 2 250 mill. vil gi kommunal sektor i områder med nedsatt arbeidsgiveravgift en krone for krone kompensasjon ved full omlegging av arbeidsgiveravgiften. I tillegg til lønn og tilskuddsbehov til samferdsel, pleie- og omsorg, barnehage og kirke, finner vi at det også må tas hensyn til tidligere utskilte særbedrifter, trekk i inntektene på grunn av omfanget av private skoler, tilskudd til vernede bedrifter og økte kostnader til innkjøp av varer og tjenester.

I dette kapitlet har vi sett nærmere på hvordan en kan utforme kompensasjonsordninger for kommunal sektor. På kort sikt anbefaler vi at det kompenseres minimum krone for krone basert på anslag for merutgifter for regnskapsåret 2002. Eventuelle bevilgninger ut over et slikt anslag må kommunene/fylkeskommunene eventuelt søke om på særskilt grunnlag. Hensynet til nøytralitet taler for at slike søknader bør kun fremmes en gang for hver kommune eller fylkeskommune. På lengre sikt kan man bruke det samme anslaget, eventuelt et justert anslag etter dokumentasjon fra kommuner, til å lage et mer varig distriktskriterium i inntektssystemet, f.eks. et fast beløp for hver enkelt kommune og fylkeskommune justert for endringer i innbyggertall. Spesielt for primærkommunene kan det være problematisk å opprettholde en ordning med denne type individuelle tillegg. Dette taler derfor for at man bør utforme et system med faste satser pr.innbygger etter sone og fylke. En slik ordning må kombineres med skjønnsmidler i en overgangsperiode.

5. DISKUSJON OG KONKLUSJON

I dette kapitlet går vi kort gjennom bakgrunn, formål og problemstillinger med undersøkelsen (kap 5.1) før vi har en avsluttende diskusjon av kompensasjonsbehov (kap. 5.2), aktuelle kompensasjonsordninger (kap 5.3) og konklusjon (kap. 5.4).

5.1 Innledning

Ordningen med regionalt differensiert avgift (RDA) har bidratt sterkt til oppbygging av arbeidsintensiv kommunal sektor og har hatt god effekt på samlet sysselsetting og bosetting i distriktene. EØS-bestemmelsene tilsier at RDA må opphøre fra 1.1.2004. Et sentralt spørsmål er derfor hvordan en kan kompensere næringsliv, offentlig sektor, innbyggere og distriktene generelt, for økningen i arbeidsgiveravgift. Formålet med dette prosjektet er å øke kunnskapen om økonomiske konsekvenser for kommunal sektor som følge av endringene i RDA. Vi har vektlagt å se nærmere på:

- Endringer i lønnskostnader og tilskuddsbehov knyttet til dagens nivå på ansette i foretak som produserer kommunale tjenester.
- Endringer i kostnader knyttet til dagens nivå på innkjøp av varer og tjenester i foretak som produserer kommunale tjenester.
- Aktuelle kompensasjonsordninger for kommunal sektor.

I tillegg har vi sammenlignet våre resultater med anslag for kompensasjonsbehov i kommuneproposisjonen for 2004 (St.prp. 66 2002–2003). I beregningene har vi forutsatt full omlegging av RDA.

5.2 Kompensasjonsbehov

Regjeringen/stortinget har lagt opp til å kompensere kommunal sektor i sone 2–4 krone for krone gjennom bagatellmessig støtte og skjønnsmidler. Hver krone i økt avgift til staten fra kommunal sektor skal tilbakeføres kommunene og fylkeskommunene samlet sett. I kommuneproposisjonen (St.prp. 66 2002–2003) ble det for lønnsutgifter og tilskuddsbehov til visse typer privat sektor anslått et kompensasjonsbehov på 1 805 mill. kr for primærkommunene og 341 mill. kr for fylkeskommunene. I dette prosjektet har vi sett nærmere på om dette er et reelt nivå på kompensasjonsbehovet i forhold til andre sektorer og utgiftsposter for kommunal sektor.

Tabellen nedenfor oppsummerer våre viktigste resultater når det gjelder kompensasjonsbehovet for økte kostnader i kommunal sektor i og utenfor LU-området.

Tabell 5.1: *Kostnadsøkning for primær- og fylkeskommuner. 2003-tall(hele tusen).*

Fylke og sone	KRD (2003) sum	Diff. lønn og tilskudd	Innkjøp bygg/ anlegg	Særforetak	Vernaforetak	Barnehage	Sum diff.	Sum våre anslag
Fylkeskommuner LU	232 154	-3 803	3 334	437	0	0	-32	232 122
Øvrige fylkeskom.	109 467	-271	356	0	0	0	85	109 552
Sum fylkeskommuner	341 621	-4 074	3 690	437	0	0	53	341 674
Primærkommuner LU	1 078 908	11 296	30 258	4 444	2 499	28 536	77 034	1 155 942
Øvrige primærkom.	726 275	12 090	7 557	533	1 122	5 858	27 159	753 434
Sum primærkomm.	1 805 183	23 386	37 815	4 977	3 621	34 394	104 193	1 909 376
Sum kom. sektor LU	1 311 062	7 493	33 592	4 881	2 499	28 536	77 002	1 388 064
Sum øvrig kom. sektor	835 742	11 819	7 913	533	1 122	5 858	27 244	862 986
Sum sone 2-4	2 146 804	19 312	41 505	5 414	3 621	34 394	104 246	2 251 050

Våre resultater tyder på at de anslag KRD opererer med i St.prp. nr. 66 (2002–2003), gjengitt i kolonne 2, ser ut til å kompensere fylkeskommunene omtrent krone for krone mens KRDs anslag ikke er høyt nok til å kunne kompensere primærkommunene krone for krone. I den siste kolonnen i tabellen beregnes forskjellen mellom KRDs anslag og summen av våre anslag på områdene lønn, tilskudd, innkjøp fra bygg og anleggsbransjen og andre varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon, særbedrifter, vernede foretak og barnehage. Siste kolonne i tabellen viser det samlede kompensasjonsbehovet, krone for krone, fra våre beregninger.

Ved å bruke regnskapsåret 2002 i stedet for 2001, får vi noe andre resultater enn KRD i kolonne 3. Regner vi med økte utgifter til innkjøp ut fra kommunenes bygg og anleggskostnader og bransjestruktur (kolonne 4) samt kompensasjon for tidligere utskilting av særbedrifter (kolonne 5), får vi omtrent like anslag på samlet kompensasjonsbehov for fylkeskommunene i og utenfor LU. Fylkeskommunene ser ut til å ha behov for omlag 342 mill. i kompensasjon ved full omlegging av RDA, herav 230 mill. kr berører LU-området. I tillegg blir enkelte fylkeskommuner, spesielt Nord-Trøndelag og Troms, berørt av tap av betydelige inntektsmuligheter i energibedriftene de eier.

Vi mener ovenstående tilnærming gir et godt bilde av den sannsynlige kostnadsøkningen kommunal sektor står overfor for posten innkjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon. Den private tjenestesektoren er i stor grad skjermet og kan i betydelig grad velte kostnadsøkningen ved endret RDA over på prisene. I beregningene er dette forutsatt å gjelde først og fremst bygg og anleggsektoren.

Når det gjelder særbedrifter og andre foretak som virker inn på kompensasjonsbehovet er det begrenset med denne type foretak i tilknytning til fylkeskommunene. I tillegg til utskilte foretak i Troms, som tabellen indikerer, er det grunn til å tro en privat videregående skole i Nord-Trøndelag sannsynligvis medfører et trekk i de fylkeskommunale inntektene på omlag kr 800 000. Det er usikkerhet både om dette tallet og om flere fylkeskommuner påvirkes av omfanget av private skoler. Trekk i inntektene pga. private skoler er derfor ikke med i tabellen.

Vernede foretak/bedrifter og barnehager gjelder primærkommunene. Vi har beregnet økningen i kommunale tilskudd til vernede bedrifter etter samme metode som KRD har benyttet for øvrig tilskuddsbehov til privat sektor. Siden dette opplegget er basert på å beregne en prosentvis økning i de kommunale tilskuddene, forutsetter dette at det er et reelt tilskuddsgrunnlag å gå ut fra. For en god del kommuner er det trolig slik at de ikke har gitt private barnehager tilskudd av noe omfang. I kolonnen for barnehage i tabellen over er resultater fra et alternativt beregningsopplegg der vi har beregnet utgiftsøkningen for de private barnehagene basert på antall lønnede årsverk og årslønn. Ideelt sett skulle vi gjennomført samme type beregninger for sektorene samferdsel (fylkeskommunene), pleie- og omsorg, vernede bedrifter m.m. Siden disse områdene ikke er fullfinansiert med kommunale tilskudd, vil KRDs og våre beregninger gi for lite i kommunalt tilskuddsbehov i forhold til kostnadsøkningen disse foretakene får ved endringer i RDA. Manglende data gjør at vi ikke har kunnet foreta denne type beregninger for andre sektorer enn barnehage. Dette betyr at våre anslag på kompensasjonsbehovet for økt tilskuddsbehov til privat sektor er for lavt.

Et sentralt resultat er at de anslag KRD opererer med i kommuneproposisjonen for 2004 er betydelig lavere enn det reelle kompensasjonsbehovet for primærkommunene. En viktig årsak til dette er betydelig høyere lønnskostnader i 2002 enn hva KRD beregnet ut fra tall for året før. De viktigste årsakene til den samlede forskjellen på 104 mill. i tabellen, er imidlertid 41 mill. i økte innkjøpskostnader og 34 mill. i økte barnehageutgifter.

For enkelte kommuner er også tilskudd til vernede bedrifter og kompensasjon for tidligere utskilling av særbedrifter viktig. Enkelte kommuner kan også bli kraftig berørt av at de energibedrifter de eier får en betydelig økning i kostnadene. Virkninger av reduserte inntektsmuligheter fra kommunalt eide energibedrifter er i sin helhet holdt utenfor beregningene i tabellen over. I vedlegg til rapporten viser vi at enkelte områder og enkeltkommuner kommer svært forskjellig ut etter om man velger vårt eller KRDs beregningsopplegg. Gjennomgående er det i LU-området KRDs anslag synes å undervurdere kompensasjonsbehovet ved endring i RDA.

I distriktene er det et betydelig omfang private foretak som driver med offentlig tjenesteyting utover det som oppfattes som kommunal tjenesteyting. Eksempler på dette er spesialinstitusjoner innen rehabilitering og folkehøgskoler. Disse har pr.i dag hatt fordelene av RDA. Slike institusjoner finansieres i stor grad av statstilskudd og det er derfor kun hvis det ikke er mulig med differensierte ordninger for statstilskudd en eventuelt bør gi kompensasjonen til vertskommunene. Disse kan igjen gi kompensasjonen videre til denne type offentlige finansierte private foretak.

5.3 Kompenserende ordninger

I diskusjonen av kompenserende tiltak har vi lagt til grunn hensyn til bl.a. samfunnsøkonomisk effektivitet, forutsigbarhet og nøytralitet mellom bransjer og mellom offentlig og privat sektor. Vi har også lagt til grunn at det er ønskelig å gi kommunal sektor full kompensasjon for endringene i RDA.

Regjeringen legger ikke opp til en formell videreføring av RDA for kommunal tjenesteyting eller andre ordninger som kan ha tilnærmet samme effekt (øremerkede midler til lønnsutgifter, løpende tilbakeføring av avgift til enkeltkommuner). Dette synes godt begrunnet i forhold til kriteriene overfor. Avgrensingsproblemer i forhold til hva som er støtte-berettiget og ikke støtte-berettiget aktivitet og fare for konkurransevridning mellom offentlig og privat sektor, trekker i retning av at man bør legge opp til samme avgift for kommunal og privat sektor.

På kort sikt synes den beste ordningen å være beregnede kompensasjonsbeløp for hver kommune/fylkeskommune, basert på enten regnskapsåret 2001 eller 2002. Om dette skaper skjevheter pga. varierende investeringsnivå m.m., bør det være adgang til å søke om ytterligere skjønnsmidler fortsatt basert på historiske regnskapstall. Dette betyr at en slik søknad kun trenger å fremmes en gang. På lengre sikt bør kompensasjonsordningen bygges inn i det ordinære inntektssystemet for kommunal sektor som en egen post eller som en del av et endret regionaltilskudd.

Et varig distriktskriterium i inntektssystemet kan være et fast beløp for hver enkelt kommune og fylkeskommune justert for endringer i innbyggertall. Kompensasjonsbeløpene kan ta utgangspunkt i den anbefalte ordningen for skjønnsmidler over. Dette betyr at man tar utgangspunkt i beregnede konsekvenser i et referanseår, f.eks. 2002, og øker satsene med lønnsveksten for kommunal sektor. En slik ordning gir tilnærmet full kompensasjon for alle kommuner og fylkeskommuner også på lengre sikt. Spesielt for primærkommunene kan det være problematisk å opprettholde en ordning med denne type individuelle tillegg. Dette taler derfor for at man bør utforme et system med faste satser pr. innbygger etter sone og fylke. De store skjevhetene man får ved et slikt opplegg, må rettes opp med skjønnsmidler i en lengre overgangsperiode.

Når det gjelder den bagatellmessige støtten er det etter vår mening uklart om datterselskap, kommunale særbedrifter og andre foretak med sterk grad av avhengighet kan få denne type støtte. For kommunal tjenesteyting innenfor såkalt ikke-økonomisk aktivitet, mener vi den bagatellmessige støtten må sees i sammenheng med øvrig offentlig støtte til drift. Om man ikke tar hensyn til dette kan man oppleve å en foretaksstruktur med en høy andel lite effektive foretak med høye kostnader til regnskap, administrasjon m.m. For kommunal sektor er dette en klar vridning i retning av konkurranseutsetting av alle typer tjenester.

RDA er å anse som et effektivt distriktpolitisk tiltak. Siden kommunene på sikt kan danne større enheter, større klasser (flere elever pr. lærer) osv., og på den måten redusere sysselsetting i forhold til bruk av øvrige innsatsfaktorer, tyder dette på at kommunal sektor eller distriktene trenger mer enn en krone for kompensasjon for å ha samme måloppnåelse i distriktpolitikken. Det er også slik at opphør av RDA vil vri de relative prisene i retning av sysselsetting innen sone 1 og 5. Kommunal sektor i sone 2–4 trenger derfor mer enn krone for krone kompensasjon for å opprettholde sysselsetting og bosetting. I noen grad legger Stortinget/regjeringen opp til en slik overkompensasjon til en del kommuner/fylkeskommuner siden man ikke tar hensyn til omfanget av innpendlere fra sone 1 og 5 med uberørt avgift. Problemet med dette er

imidlertid at overkompensasjonen varierer med graden av slik innpendling og ikke med behov for sterkere distriktpolitiske virkemidler. Dette er et tema som man bør se nærmere på.

Stortinget/regjeringen legger ikke opp til at kommunal sektor i sone 1 og 5 skal få dekket økte kostnader knyttet til innpendling fra sone 2–4. Også dette forholdet bør trolig belyses noe mer før den endelige kompensasjonsmodell utformes.

I analysen har vi ikke sett på omfanget av tjenestekjøp kommunene og det offentlige i mellom. I den grad dette varierer mellom kommunene, kan dette gi skjeve utslag. Dette, sammen med betydningen av øvrige forutsetninger og avgrensninger i analysen (se kap. 2) kan derfor være aktuelle tema i videre studier på området.

5.4 Konklusjon

Våre resultater tyder på at kr 2 251 mill. vil gi kommunal sektor i områder med ned-satt arbeidsgiveravgift en krone for krone kompensasjon ved full omlegging av arbeidsgiveravgiften. I noen grad er det store avvik mellom våre resultater og KRDs anslag i St.prp. nr. 66 (2002–2003). Dette kan bety at det er en viss usikkerhet om datagrunnlaget til grunn for begge disse beregningene. Vi mener imidlertid å ha fått belyst områder som hittil ikke har vært formelt tema for kompensasjon, og vi mener våre beregninger langt på vei belyser det samlede kompensasjonsbehovet i kommunal sektor.

I tillegg til lønn og tilskuddsbehov til samferdsel, pleie- og omsorg, barnehage og kirke, finner vi at det må tas hensyn til tidligere utskilte særbedrifter, trekk i inntektene på grunn av omfanget av private skoler, tilskudd til vernede bedrifter og økte kostnader til innkjøp av varer og tjenester. Spesielt i LU-området gjør det store utslag for enkeltkommuner om man velger å ta hensyn til de økonomiske konsekvensene for kommunal sektor på disse områdene. Sannsynligvis undervurderer KRDs og våre beregninger tilskuddsbehovet til privat sektor. Dette er et tema som må vurderes nærmere.

På kort sikt, dvs i overgangsperioden fram til 2007, anbefaler vi at det kompenseres minimum krone for krone basert på anslag for merutgifter for regnskapsåret 2002. På lengre sikt bør dette danne grunnlag for å utforme et mer varig distriktskriterium i inntektssystemet, f.eks. et fast beløp for hver enkelt kommune kombinert med en viss justering for endringer i innbyggertall eller et system med faste satser pr. innbygger etter dagens sonetilhørighet og fylke. Sistnevnte ordning kan gi skjeve utslag som må kompenseres med skjønnsmidler i en viss tid, men den kan nok være lettere å forsvare på lengre sikt. Skal kompensasjonsordningen bli varig, trekker derfor dette i retning av at man etablerer en ny post i inntektssystemet med faste satser pr. innbygger etter dagens sonetilhørighet og fylke.

Vi anbefaler også at man er spesielt oppmerksom på eventuelle uheldige effekter av bagatellmessig støtte for alle foretak, siden en slik ordning kan medføre en samfunns-

økonomisk lite effektiv foretaksstruktur med en høy andel små foretak med høye kostnader knyttet til regnskap og administrasjon, m.m. Tolkes imidlertid uavhengighetskriteriet strengt i forhold til hvem som er den reelle støttemottakeren, vil dette begrense en slik utvikling mot en lite effektiv foretaksstruktur. En videre følge av en slik streng fortolking av uavhengighetskriteriet er at vi på enkelte områder (f.eks. kommunale særbedrifter, energibedrifter, osv.) har undervurdert kostnadsøkningene som følge av endringer i arbeidsgiveravgiften.

LITTERATUR

- Barnehagegruppa KOSTRA (2002): *Rapport fra arbeidsgruppe barnehager 2002*. Statistisk Sentralbyrå.
- Bedriftskompetanse AS (2003): *Konsekvenser av bortfall av regionalt differensiert arbeidsgiveravgift i Nord-Norge og Nord-Trøndelag*. Rapport – forprosjekt. Bedriftskompetanse AS. Bodø.
- Besl.O. nr. 128 (2002–2003): *Lov om frittstående skolar (friskolelova)*. Odelstinget, 12. juni 2003.
- Borge, L.E. & J. Rattsø (2003): *Finansiering av barnehagene etter Stortingets reviderte avtale*. Utredning for Barne- og Familiedepartementet. Notat, Institutt for samfunnsøkonomi, NTNU. Trondheim.
- Bullvåg, E. & L. Kolvereid (2003): *Konsekvenser og tiltak ved endring av regional differensiert arbeidsgiveravgift. En analyse av mellomstore og store bedrifter i Landsdelsutvalgets virkeområde*, Rapport Kunnskapsparken Bodø.
- Børmer, Ø. (2003): *Differensiert arbeidsgiveravgift*. Presentasjon av foredrag av statssekretær Øystein Børmer, Finansdepartementet.
- Cappelen, Å. & L.S. Stambøl (2003): *Virkninger av å fjerne regionale forskjeller i arbeidsgiveravgiften og noen mulige mottiltak*. SSB Notat 2003/31. Oslo: Statistisk Sentralbyrå.
- ECON (2002): *Kommunenes og fylkeskommunenes kraftformue og kraftinntekter*. ECON Rapport 101/02. Oslo: ECON Analysis.
- Effektutvalget (2002): *Regionale og distriktpolitiske effekter av differensiert arbeidsgiveravgift*. En rapport fra Effektutvalget. Oslo.
- Foss, P.E. (2003): *Omlegging av den differensierte arbeidsgiveravgiften*. Brev fra Finansministeren til Landsdelsutvalget, 1.9.2003. Oslo.
- Finansdepartementet (2003): *Den differensierte arbeidsgiveravgiften: Tiltakssonen og småbedrifter skjermes*. Pressemelding fra Finansdepartementet, 25.3.2003. Oslo.
- Foss & Solberg (2003): *Internettkonferanse om den differensierte arbeidsgiveravgiften*.
- Hagen, S.E. og S. Flygid (2003): *Konsekvenser av endringer i arbeidsgiveravgiften*. ØF-rapport nr. 12/2003. Østlandsforskning: Lillehammer.
- Hervik, A. S. Eikeland, J.E. Nilsson, T. Selstad, N.M. Stølen og M. Rye (2001): *Differensiert arbeidsgiveravgift – kunnskapsstatus*. Rapport fra uavhengig ekspertutvalg nedsatt av Kommunal- og regionaldepartementet. Rapport nr. 0105, Møreforskning, Molde.
- Innst. S. nr. 259 (2002-2003): *Innstilling fra kommunalkomiteen om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2004 (kommuneproposisjonen)*. 16. juni 2003.

- KS (2003): *Norsk kommunesektor og Europa*, nr. 6/2003. Kommunenes sentralforbund.
- KOSTRA (2003): *Nøkkeltall for kommunenes virksomhet*. Statistisk Sentralbyrå: <http://www.ssb.no/emner/00/00/20/kostra/>.
- KRD (2003a): *Kommuneproposisjonen 2004 og revidert nasjonalbudsjett 2003 – informasjonsrundskriv*. Rundskriv H-16/03, Kommunal- og regionaldepartementet, 27. juni. 2003.
- KRD (2003b): *Inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner. Revidert beregningsteknisk dokumentasjon*. Rundskriv H-14/03, Kommunal- og regionaldepartementet, 27. juni. 2003.
- KRD (2003c): *Retningslinjer for skjønntildelingen 2004*. Kommunal- og regionaldepartementet.
- KRD (2003d): *Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi april 2003*. Rundskriv H-8/03, Utgitt april 2003. Kommunal- og regionaldepartementet.
- NHO (2003): *Differensiering av arbeidsgiveravgiften – ESAs krav om endringer*. Notat fra Økonomisk politisk avdeling, Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO).
- Nilsen, N. (2003): *Arbeidsgiveravgiftvirkningen for kommunesektoren*. Personlig meddelelse pr. e-post 26.6.03 fra Nina Nilsen, Kommunal- og regionaldepartementet.
- NOU 2003: 20: *Etter inntektsoppgjørene 2003*. Rapport nr. 2, 2003 fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene. Avgitt til Arbeids- og administrasjonsdepartementet 25. juni 2003.
- PANDA (2003): *PANDA (Plan og analysesystem for næringsliv, demografi og arbeidsmarked)*. www.pandagruppen.no.
- RBL (2003): *Bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift (RDA): konsekvenser og mulige kompensasjonsordninger*. Arbeidsdokument for RBL Nord-Norge. Reiselivsbedriftenes landsforening.
- Rye, M., A. Hervik & F. Ohr (2003): *En analyse av regionale virkninger av omlegging av differensiert arbeidsgiveravgift*. Arbeidsrapport M 0309, Molde: Møreforskning Molde AS.
- Sand, R. & T. Nesheim (2001): *Innovasjon i norsk helseindustri. En evaluering av Nasjonalt senter for innovasjonsbistand og næringsutvikling i helsesektoren – InnoMed*. NTF-rapport 2001:7. Steinkjer: Nord-Trøndelagsforskning.
- Schjødt (2003a): *Speilvendning av arbeidsgiveravgiften – Utredning av Alternativer*. Advokatfirmaet Schjødt AS, Oslo 2003.
- Schjødt (2003b): *Arbeidsgiveravgiften - utredning av alternativer: "konkurranseflater"*. Oslo: Advokatfirmaet Schjødt AS.

- Solberg, E. (2003): *Arbeidsgiveravgift*. Innlegg ved behandling av St.prp. nr. 66 (2002-2003) og Innst. S. nr. 259 (2002-2003), Referat fra Innlegg ved Statsråd Erna Solberg i Kommunal- og regionaldepartementet, Stortinget 19.6.2003.
- SSB (2003a): *Regnskapstall for primærkommuner og fylkeskommuner*. Database bestilt fra SSB i forbindelse med dette oppdraget. Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.
- SSB (2003b): *KOSTRA: Arbeidsgrupperapporter 2003*. SSB notat 2003/52. Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.
- SSB (2003c): *Lønnsstatistikk. Ansatte i bygge- og anleggsvirksomhet, per 1. oktober 2002*. Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.
- St.meld. nr. 2. (2002–2003): *Revidert nasjonalbudsjett 2003*. Tilråding fra Finansdepartementet av 15. mai 2003, godkjent i statsråd samme dag.
- St.prp. nr 66 (2002–2003): *Lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2004 (kommuneproposisjonen)*. Tilråding fra Kommunal- og regionaldepartementet av 15. mai 2003, godkjent i statsråd samme dag.
- Strøm, F. (2002): *Arbeidsgiveravgiften – Soneinndelingens utvikling. Endringer i perioden 1998–2002*. SSB Notat 2002/65. Oslo: Statistisk Sentralbyrå,.

VEDLEGG 1: TABELLER

Tabell V1: Merutgifter for primærkommunene. 2003-tall (hele tusen)

Kom. nr.	Kommune- navn	Sone	KRD (2003 Sum	Diff. lønn og tilskudd	Bygg og anlegg	Sær- bedrifter	Ver- nede foretak	Barne- hage	SUM diffe- ranse
418	Nord-Odal	2	4 403	347	7	-	-	-	354
420	Eidskog	2	6 253	187	-	-	44	-	231
423	Grue	2	5 731	-47	10	-	1	17	-19
425	Åsnes	2	7 590	184	2	-	-	29	215
426	Våler	2	3 758	390	15	-	-	41	446
428	Trysil	2	6 648	413	130	-	-	28	572
429	Åmot	2	4 844	166	-	-	-	40	206
430	Stor-Elvdal	3	6 991	-97	-	-	-	123	26
432	Rendalen	3	6 149	-361	-	-	-	46	-314
434	Engerdal	3	2 699	1 865	-	-	-	11	1 877
436	Tolga	3	4 598	7	-	105	10	-	121
437	Tynset	3	12 688	161	923	-	55	175	1 314
438	Alvdal	3	5 913	38	-	-	-	-	38
439	Folldal	3	4 614	185	-	-	0	73	258
441	Os	3	5 440	329	-	-	17	-	346
511	Dovre	3	6 134	129	219	-	-	-	348
512	Lesja	3	5 339	361	-	-	-	-	361
513	Skjåk	3	5 594	499	196	-	-	46	741
514	Lom	3	6 211	-153	-	-	-	-	-153
515	Vågå	3	8 451	250	82	-	-	-	331
516	Nord-Fron	2	5 158	93	6	-	1	77	177
517	Sel	3	13 659	-428	57	-	0	149	-222
519	Sør-Fron	2	3 477	-112	6	-	0	-1	-106
520	Ringebu	2	4 667	-14	1	-	-	63	49
522	Gausdal	2	5 420	-69	13	-	2	7	-47
536	Søndre Land	2	7 703	96	-	-	-	49	144
538	Nordre Land	2	5 994	354	5	-	12	12	384
540	Sør-Aurdal	3	7 697	255	-	-	99	11	365
541	Etnedal	3	3 622	282	-	-	-	167	449
542	Nord-Aurdal	3	15 426	656	312	166	-	-	1 134
543	Vestre Slidre	3	5 221	343	-	-	2	-	345
544	Øystre Slidre	3	6 660	333	195	-	-	31	560
545	Vang	3	5 453	290	-	-	-	-	290
615	Flå	2	1 294	-16	-	-	2	-	-14
616	Nes	2	3 622	-10	-	-	2	-	-8
617	Gol	2	4 600	36	65	-	6	7	113
618	Hemsedal	2	2 256	63	-	-	0	-	63
619	Ål	2	5 419	37	8	-	4	57	106
620	Hol	2	6 050	78	-	-	-	45	122
621	Sigdal	2	3 133	150	-	-	-	148	299
632	Rollag	2	1 845	45	-	-	6	-	52
633	Nore og Uvdal	2	3 459	197	-	-	4	1	201

Kom. nr.	Kommune- navn	Sone	KRD (2003 Sum	Diff. lønn og tilskudd	Bygg og anlegg	Sær- bedrifter	Ver- nede foretak	Barne- hage	SUM diffe- ranse
817	Drangedal	2	3 848	64	-	-	11	-	75
819	Nome	2	7 480	176	6	-	78	-	260
826	Tinn	2	8 290	-103	10	-	-	127	34
827	Hjartdal	2	2 200	4	-	-	-	-	4
828	Seljord	2	2 843	-15	7	-	0	-	-7
829	Kviteseid	2	2 760	125	-	-	22	-	148
830	Nissedal	2	1 766	88	-	-	8	-	96
831	Fyresdal	2	1 805	-21	6	-	-	-1	-17
833	Tokke	2	3 441	33	-	-	15	-	48
834	Vinje	2	5 799	117	-	-	4	-	120
911	Gjerstad	2	2 487	-1	-	-	-	-	-1
912	Vegårshei	2	2 012	40	7	-	-	31	78
929	Åmli	2	2 202	-41	-	-	-	42	1
935	Iveland	2	1 174	37	-	-	5	-	42
937	Evje og Hornnes	2	2 880	62	-	-	-	34	96
938	Bygland	2	1 990	-26	-	-	-	-	-26
940	Valle	2	2 370	-20	5	-	13	-	-2
941	Bykle	2	2 055	37	-	-	7	-	43
1026	Åseral	2	1 632	5	166	-	9	-	180
1027	Audnedal	2	1 778	84	-	-	1	-	85
1034	Hægebostad	2	1 744	159	-	-	-	-	159
1046	Sirdal	2	3 518	168	-	-	17	-	185
1133	Hjelmeland	2	3 464	41	-	-	0	-	41
1134	Suldal	2	5 816	-32	10	-	9	-	-14
1135	Sauda	2	5 166	63	3	-	9	69	144
1141	Finnøy	2	2 936	186	1	-	-	11	199
1144	Kvitsøy	2	660	-23	-	-	-	-	-23
1151	Utsira	2	462	-9	-	-	-	-	-9
1154	Vindafjord	2	4 485	46	15	-	-	63	123
1159	Ølen	2	3 100	110	-	-	-	21	130
1211	Etne	2	3 312	116	-	-	5	-	121
1219	Bømlo	2	8 468	228	6	-	46	417	698
1223	Tysnes	2	3 169	61	6	-	-	28	95
1224	Kvinnherad	2	12 802	391	185	-	-	25	602
1227	Jondal	2	1 557	-19	-	-	-	12	-7
1228	Odda	2	8 063	101	27	262	13	-	403
1231	Ullensvang	2	3 749	161	-	-	5	-	166
1232	Eidfjord	2	2 071	-67	-	-	-	-	-67
1233	Ulvik	2	1 823	-79	-	-	-	-	-79
1234	Granvin	2	1 293	-60	-	-	-	-	-60
1238	Kvam	2	8 405	481	7	-	71	-	560
1252	Modalen	2	971	-17	-	-	-	-	-17
1265	Fedje	2	932	-9	-	-	-	-	-9
1266	Masfjorden	2	2 566	-17	-	-	-	-	-17

Kom. nr.	Kommune-navn	Sone	KRD (2003 Sum)	Diff. lønn og tilskudd	Bygg og anlegg	Sær-bedrifter	Ver-nede foretak	Barne-hage	SUM diffe-ranse
1401	Flora	2	10 447	-207	19	-	12	126	-51
1411	Gulen	2	3 311	79	-	-	-	27	107
1412	Solund	2	1 417	-37	-	-	-	-	-37
1413	Hyllestad	2	1 986	25	7	-	-	-	32
1416	Høyanger	2	6 024	-333	-	-	-	-	-333
1417	Vik	2	3 628	60	3	-	18	-	81
1418	Balestrand	2	3 646	-5	-	-	16	-	11
1419	Leikanger	2	2 198	-50	-	-	-	-	-50
1420	Sogndal	2	5 343	121	5	-	1	231	358
1421	Aurland	2	3 267	-72	-	-	-	23	-49
1422	Lærdal	2	2 851	-137	6	-	-	-	-131
1424	Årdal	2	6 591	-83	5	-	-	-1	-78
1426	Luster	2	6 271	-25	-	-	-	-1	-26
1428	Askvoll	2	3 584	-10	-	-	-	-	-10
1429	Fjaler	2	3 413	97	-	-	18	21	135
1430	Gaular	2	2 911	-4	-	-	-	102	98
1431	Jølster	2	3 007	64	-	-	-	89	153
1432	Førde	2	8 180	268	10	-	-	471	750
1433	Naustdal	2	2 857	220	-	-	-	68	288
1438	Bremanger	2	4 881	-83	-	-	-	16	-66
1439	Vågsøy	2	5 914	-335	12	-	28	215	-79
1441	Selje	2	2 791	37	-	-	-	-	37
1443	Eid	2	4 896	-125	-	-	-	56	-69
1444	Hornindal	2	1 473	-155	-	-	0	27	-128
1445	Gloppen	2	5 844	286	4	-	6	91	386
1449	Stryn	2	5 848	-96	9	-	-	84	-3
1511	Vanylven	2	3 110	254	-	-	3	-	257
1514	Sande	2	3 293	-88	-	-	-	50	-38
1515	Herøy	2	6 614	83	-	-	0	184	267
1524	Norddal	2	2 624	27	-	-	-	-	27
1525	Stranda	2	4 280	55	12	-	9	86	162
1526	Stordal	2	1 233	-68	3	-	4	-	-61
1534	Haram	2	7 138	286	185	-	17	291	779
1539	Rauma	2	6 819	-142	236	-	-	84	178
1543	Nesset	2	3 441	206	-	-	-	-	206
1545	Midsund	2	2 097	149	4	-	-	14	166
1546	Sandøy	2	1 622	-11	-	-	-	-	-11
1547	Aukra	2	2 848	37	-	-	-	-	37
1551	Eide	2	2 984	-9	-	-	-	-	-9
1557	Gjemnes	2	2 513	158	-	-	-	25	183
1560	Tingvoll	2	3 218	30	-	-	-	-1	29
1563	Sunndal	2	7 959	-68	21	-	10	7	-30
1566	Surnadal	3	13 820	400	245	-	40	105	789
1567	Rindal	3	5 256	-67	71	-	5	-	9
1569	Aure	3	6 873	91	-	-	-	-	91
1571	Halsa	3	4 376	-116	-	-	-	-	-116
1572	Tustna	3	2 526	-30	-	-	-	-	-30
1573	Smøla	4	6 597	46	-	-	-	-	46

Kom. nr.	Kommune- navn	Sone	KRD (2003 Sum	Diff. lønn og tilskudd	Bygg og anlegg	Sær- bedrifter	Ver- nede foretak	Barne- hage	SUM diffe- ranse
1612	Hemne	3	8 135	270	209	-	28	231	737
1613	Snillfjord	3	3 318	-144	-	-	5	-	-138
1617	Hitra	4	11 976	-629	860	-	98	-	329
1620	Frøya	4	10 535	-92	12	-	-	108	28
1621	Ørland	2	4 493	217	10	-	-	49	276
1622	Agdenes	2	1 863	30	-	-	-	-	30
1624	Rissa	2	6 154	96	3	-	13	34	145
1627	Bjugn	2	4 295	625	8	-	5	27	666
1630	Åfjord	4	9 239	-52	1 901	-	-	97	1 946
1632	Roan	4	3 724	-329	-	-	1	-	-329
1633	Osen	4	3 879	-87	-	-	-	-	-87
1634	Oppdal	3	12 866	257	362	-	22	427	1 069
1635	Rennebu	2	2 968	79	185	-	-	-	265
1636	Meldal	2	4 245	-37	-	-	-	-	-37
1640	Rørros	3	11 626	1 011	226	-	132	28	1 397
1644	Holtålen	3	5 568	82	-	-	-	-	82
1648	Midtre Gauldal	2	5 646	61	200	-	8	35	303
1664	Selbu	2	4 405	-90	-	-	8	-	-82
1665	Tydal	3	4 293	-39	-	-	3	-	-36
1703	Namsos	4	28 688	907	673	53	436	829	2 898
1711	Meråker	2	2 875	-6	14	-	-	-	8
1717	Frosta	2	2 382	43	-	-	4	-	46
1718	Leksvik	2	3 474	30	-	-	17	47	94
1723	Mosvik	2	1 329	-59	-	-	-	-	-59
1724	Verran	2	3 024	26	2	-	10	44	82
1725	Namdalseid	4	5 471	29	14	-	-	-	43
1736	Snåsa	3	6 054	-37	129	-	-	46	138
1738	Lierne	4	5 660	350	4	-	-	-	354
1739	Røyrvik	4	2 927	-158	-	-	-	-	-158
1740	Namsskogan	4	3 781	28	9	-	11	-	48
1742	Grong	4	8 703	151	12	-	78	36	277
1743	Høylandet	4	4 263	-265	-	-	-	-	-265
1744	Overhalla	4	8 768	-154	99	166	-	72	183
1748	Fosnes	4	2 727	12	-	-	-	-	12
1749	Flatanger	4	4 858	-513	-	-	26	-	-486
1750	Vikna	4	9 836	1 186	6	50	22	396	1 661
1751	Nærøy	4	13 693	-87	607	-	23	378	922
1755	Leka	4	2 586	-57	-	-	-	-	-57

Kom. nr.	Kommune-navn	Sone	KRD (2003 Sum)	Diff. lønn og tilskudd	Bygg og anlegg	Sær-bedrifter	Ver-nede foretak	Barne-hage	SUM diffe-ranse
1804	Bodø	4	83 056	3 712	9 347	615	241	5 052	18 967
1805	Narvik	4	47 878	63	586	728	-	1 767	3 144
1811	Bindal	4	7 377	-80	-	-	4	18	-58
1812	Sømna	4	6 456	134	-	-	-	72	206
1813	Brønnøy	4	20 158	470	248	-	-	252	970
1815	Vega	4	4 957	34	-	-	-	-	34
1816	Vevelstad	4	2 512	-233	-	-	-	-	-233
1818	Herøy	4	6 158	-205	57	-	7	37	-104
1820	Alstahaug	4	18 488	178	676	-	35	391	1 281
1822	Leirfjord	4	6 890	289	-	-	2	-	291
1824	Vefsn	4	33 283	465	913	-	72	931	2 381
1825	Grane	4	5 386	-21	-	-	-	-	-21
1826	Hattfjelldal	4	5 791	51	-	-	-	-1	50
1827	Dønna	4	5 548	69	-	-	-	-	69
1828	Nesna	4	5 881	61	18	-	11	185	274
1832	Hemnes	4	14 138	-60	2	-	-	54	-4
1833	Rana	4	56 384	1 490	1 918	53	-	1 911	5 371
1834	Lurøy	4	6 663	-409	-	-	25	-	-384
1835	Træna	4	2 040	45	-	-	-	-	45
1836	Rødøy	4	6 954	-764	-	-	7	-	-758
1837	Meløy	4	19 625	1	192	-	8	36	236
1838	Gildeskål	4	8 426	-285	165	-	-	-	-120
1839	Beiarn	4	4 794	-143	122	-	19	-	-2
1840	Saltdal	4	19 261	-168	480	-	16	-8	320
1841	Fauske	4	24 794	-22	324	-	-	180	483
1842	Skjerstad	4	4 210	-149	-	-	-	-	-149
1845	Sørfold	4	9 118	-19	16	-	0	-	-3
1848	Steigen	4	9 001	-31	-	-	-	-	-31
1849	Hamarøy	4	7 189	97	12	-	2	-	111
1850	Tysfjord	4	7 464	565	-	50	28	70	713
1851	Lødingen	4	7 342	-198	-	-	-	-1	-198
1852	Tjeldsund	4	4 940	38	-	-	-	-	38
1853	Evenes	4	5 095	250	-	-	-	-	249
1854	Ballangen	4	7 665	279	127	-	-	90	496
1856	Røst	4	2 242	468	-	-	-	-	468
1857	Værøy	4	2 934	-285	-	-	-	-	-285
1859	Flakstad	4	4 606	-270	-	-	-	54	-216
1860	Vestvågøy	4	25 676	734	237	960	51	846	2 828
1865	Vågan	4	22 294	-686	470	-	-	963	748
1866	Hadsel	4	21 529	228	49	-	-	630	908
1867	Bø	4	10 062	178	12	-	-	18	208
1868	Øksnes	4	12 256	88	289	-	-	140	517
1870	Sortland	4	23 836	-129	821	-	36	505	1 233
1871	Andøy	4	14 955	508	394	-	-	114	1 015
1874	Moskenes	4	3 655	46	17	-	-	32	96

Kom. nr.	Kommune- navn	Sone	KRD (2003 Sum	Diff. lønn og tilskudd	Bygg og anlegg	Sær- bedrifter	Ver- nede foretak	Barne- hage	SUM diffe- ranse
1901	Harstad	4	51 348	428	2 425	-	8	1 632	4 493
1902	Tromsø	4	122 031	2 131	6 793	1 565	1 155	9 587	21 231
1911	Kvæfjord	4	19 096	-154	-	-	-	36	-118
1913	Skånland	4	8 838	-30	-	23	58	80	131
1915	Bjarkøy	4	2 593	128	-	-	-	-	128
1917	Ibestad	4	5 853	163	-	-	22	-	185
1919	Gratangen	4	4 823	539	-	50	-	-	589
1920	Lavangen	4	4 209	-204	-	-	-	-15	-219
1922	Bardu	4	11 586	51	17	-	20	-	87
1923	Salangen	4	7 430	659	133	-	-	-	792
1924	Målselv	4	19 840	-261	710	131	-	205	785
1925	Sørreisa	4	9 191	-257	225	-	17	48	33
1926	Dyrøy	4	4 623	-22	-	-	-	-	-22
1927	Tranøy	4	5 831	214	19	-	-	-	234
1928	Torsken	4	4 757	12	-	-	-	-1	11
1929	Berg	4	4 106	-255	-	-	4	-	-251
1931	Lenvik	4	27 485	885	669	-	-	587	2 141
1933	Balsfjord	4	15 202	-542	207	-	26	190	-118

Tabell V2: Merutgifter for primærkommunene. Etter fylke og sone, 2003-tall
(hele tusen)

	KRD (2003) Sum	Diff. lønn og tilskudd	Bygg og anlegg	Sær- bedrifter	Vernede foretak	Barneha- ge	Sum diffe- ranse
Hedmark	88 319	3 767	1 088	105	127	584	5 670
Sone 2	39 227	1 640	165	-	44	155	2 004
Sone 3	49 092	2 127	923	105	82	429	3 666
Oppland	121 886	3 166	1 093	166	116	611	5 152
Sone 2	32 419	347	32	-	16	207	602
Sone 3	89 467	2 818	1 061	166	100	403	4 549
Buskerud	31 678	580	74	-	24	257	935
Telemark	40 232	468	29	-	138	126	762
Øst-Agder	17 170	88	12	-	24	107	230
Vest-Agder	8 672	416	166	-	27	-	608
Rogaland	26 089	382	29	-	17	163	591
Hordaland	59 181	1 272	232	262	140	481	2 387
Sogn og Fjordane	112 579	-499	81	-	98	1 645	1 325
Møre og Romsdal	101 241	1 221	777	-	88	846	2 932
Sone 2	61 793	898	461	-	43	741	2 144
Sone 3	32 851	277	316	-	45	105	743
Sone 4	6 597	46	-	-	-	-	46
Sør-Trøndelag	119 228	1 230	3 976	-	323	1 035	6 564
Sone 2	34 069	981	406	-	34	145	1 566
Sone 3	45 806	1 438	797	-	190	686	3 111
Sone 4	39 353	-1 189	2 772	-	98	205	1 887
Nord-Trøndelag	121 099	1 427	1 569	269	627	1 849	5 742
Sone 2	13 084	34	16	-	31	92	172
Sone 3	6 054	-37	129	-	-	46	138
Sone 4	101 961	1 430	1 423	269	597	1 711	5 431
Nordland	628 967	6 384	17 493	2 406	561	14 337	41 182
Troms	328 842	3 485	11 197	1 769	1 310	12 350	30 111
Sum	1 805 183	23 386	37 815	4 977	3 621	34 394	104 193
Sone 2	476 193	6 605	1 703	262	636	4 120	13 327
Sone 3	223 270	6 624	3 226	271	418	1 670	12 209
Sone 4	1 105 720	10 156	32 886	4 444	2 567	28 604	78 657

VEDLEGG 2: SPØRRESKJEMA 1. UTSENDING

Primær- og fylkeskommuner i Norge
v/Rådmann/Økonomiansvarlig

Dato: 16. juni 2003

Endringer i ordningen med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift

Ordningen med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift blir avviklet og man er nå i en prosess med å utforme løsninger kan kompensere de aktører som berøres av dette. Landsdelsutvalget og Kommunenes Sentralforbund har gitt Nord-Trøndelagsforskning (NTF) i oppdrag å kartlegge hvordan kommunal sektor påvirkes av endringer i ordningen med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift. I denne omgang fokuseres det særlig på at kommunal sektor kan få høyere utgifter til tilskudd og innkjøp av varer og tjenester fra andre foretak samt lavere inntekter ved at en rekke kommuner kan få redusert utbytte på innskutt kapital i forretningsorientert virksomhet (f.eks. kraftselskaper). Landsdelsutvalget og Kommunenes Sentralforbund vil bruke resultatene fra kartleggingen til sitt videre arbeid med å bedre den økonomiske kompensasjonen til kommunal sektor ved endring i arbeidsgiveravgiftordningen.

For å kunne beregne de direkte økonomiske konsekvensene for kommunal sektor, har vi behov for informasjon fra alle primær- og fylkeskommuner i Norge for regnskapsåret 2002. For å få gode og troverdige resultater, er vi her avhengig av anslag på antall årsverk og andre opplysninger om de foretak kommunen samhandler med. Skal kommunal sektor få full kompensasjon for endringene i arbeidsgiveravgiften, er det av avgjørende viktighet at Dere setter av tid til å fylle ut det vedlagte skjemaet. Vennligst send inn skjemaet i utfylt stand **innen fredag 11. juli 2003**. Hvis det er vanskelig å overholde denne fristen eller Dere har spørsmål eller kommentarer til kartleggingen, vennligst ta kontakt på e-post (roald.sand@mtforsk.no) eller telefon (74 13 46 76).

Medvirkning i undersøkelsen er frivillig. Det understrekes at vi i NTF har taushetsplikt og at alle svar vil bli anonymisert/behandlet konfidensielt. Resultater fra prosjektet vil bli publisert i en offentlig tilgjengelig rapport i august 2003.

Vennlig hilsen

Roald Sand
prosjektleder Nord-Trøndelagsforskning

Vedlegg: Returkonvolutt

Spørreskjema

Om kommunen			
1. Kommunernr:		2. Kommunnavn:	
Om den som fyller ut skjemaet			
3. Navn:		4. Stilling:	
5. Telefonnr.		6. E-post:	
Kommunens utgifter, eksklusive utskilte kommunale/interkommunale foretak			
7. Lønnsutgifter, eksklusive arbeidsgiveravgift, pensjonsutgifter og andre ytelser under posten sosiale utgifter i 2002 (grunnlag for arbeidsgiveravgift):			
8. Utgifter til arbeidsgiveravgift i 2002:			
9. Driftsutgifter i 2002:			
10. Brutto investeringsutgifter i 2002:			
11. Utgifter til kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon i 2002:			
12. Utgifter til kjøp av varer/tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon i 2002:			
13. Utgifter til kjøp av tjenester (post 230, 240, 260 og 270 i KOSTRA) som inngår i kommunens tjenesteproduksjon i 2002:			
14. Hvor mange kommunale foretak var kommunens virksomhet delt opp i 2002, eksklusive interkommunale foretak?			
Vennligst oppgi de utskilte foretakene (særforetakene/særbedriftene) sitt navn, bransje og antall årsverk nedenfor:			
Foretakets navn	Bransje	Antall årsverk	Er disse foretakene inkludert i kostnadstallene for spm. 1-5 over?
1)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
2)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
3)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
4)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
5)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
6)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
7)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
8)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
9)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
Eksempel: Rørvik Havn AS	havnevesen	7	☐ (1) Nei ☐ (2) Ja

Om samhandling med andre direkte berørte foretak

Siden et foretak kan motta inntil kr 250 000 i årlig statsstøtte, kan mindre foretak med mindre enn 7 årsverk i sone 5 (0,0 %), 11 årsverk i sone 4 (5,1 %), 13 årsverk i sone 3 (6,4 %) og 28 årsverk i sone 2 (10,6 %) kompenseres fullt ut. Med direkte berørte foretak nedenfor mener vi foretak med flere årsverk enn disse grensene for full kompensasjon.

15. Foruten kommunale foretak, hvor mange andre offentlige eller private direkte berørte foretak produserer tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon i din kommune/fylkeskommune? Oppgi anslag på antall direkte berørte foretak.

Eksempler på foretak under spm. 15 er innen bransjer som renovasjon/avfall, revisjon, næringsmiddelkontroll, skoler, barnehager, museum, legekontor, fysioterapi, sykehjem, samferdsel, vernede bedrifter, etc. Vennligst oppgi navn m.v. på direkte berørte foretak, se definisjon over.

Foretakets navn	Bransje	Kommune (forretnings- kontor)	Selskapsform	Antall årsverk (min. 7 for å være berørt)	Tilskudd fra kommunen i 2002	Andre utbetalinger fra/via kommunen i 2002
1)						
2)						
3)						
4)						
5)						
6)						
7)						
8)						
9)						
10)						
11)						
12)						
13)						
14)						
15)						
Eksempel: Eng Barnehage	barnehage	Bodø	Stiftelse	9	200000	0

16. Anslå hvor mye kommunen kjøpte inn av varer/tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon i egen kommune (jf. spm. 15) Oppgi kun tilskudd og andre utgifter til direkte berørte foretak.

kr

17. Anslå hvor mye kommunen kjøpte inn av varer/tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon fra <u>direkte berørte foretak</u> :	kr
--	----

18. Oppgi tre eksempler (jf. spm. 17) på direkte berørte foretak, foretaksnavn, selskapsform, kommune, bransje, anslag på antall årsverk i foretaket, kommunens innkjøp fra foretaket.

Foretakets navn	Bransje	Kommune	Selskapsform	Antall årsverk (min. 7 for å være berørt)	Kommunens innkjøp fra foretaket 2002
1)					
2)					
3)					
Eksempel Coop Bodø	varehandel	Bodø	BA	155	3 000 000

19. Hvilke private foretak (f.eks. kraftselskap) tilførte kommunen inntekter i 2002? Oppgi navn på viktige direkte berørte foretak.

Foretakets navn	Bransje	Antall årsverk (min. 7 for å være berørt)	Utbytte til kommunen i 2002	Andre inntekter fra foretaket
1)				
2)				
3)				
4)				
5)				
Eksempel Nord Kraft AS	kraftproduksjon	55	3 500 000	1 200 000

20. Er det andre måter din kommune blir direkte økonomisk berørt av de sannsynlige endringene i arbeidsgiveravgift?

Takk for hjelpen!

VEDLEGG 3: SPØRRESKJEMA 2. UTSENDING

Primær- og fylkeskommuner i Norge
v/ Rådmann

Dato: 18. august 2003

Endringer i ordningen med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift

Kommunenes Sentralforbund har gitt Nord-Trøndelagsforskning (NTF) i oppdrag å kartlegge konsekvenser i kommunal sektor ved avvikling av ordningen med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift. Kartleggingen fokuserer på hvordan kommunal sektor får høyere utgifter til tilskudd til andre foretak og innkjøp av varer og tjenester som inngår i eller erstatter kommunal egenproduksjon samt lavere inntekter ved at en rekke kommuner kan få redusert utbytte på innskutt kapital i forretningsorientert virksomhet (f.eks. kraftselskaper). Dette temaet er hittil lite belyst. Kommunenes Sentralforbund vil bruke resultatene fra kartleggingen til sitt videre arbeid med å bedre den økonomiske kompensasjonen til kommunal sektor.

For å kunne beregne de direkte økonomiske konsekvensene for kommunal sektor, har vi behov for informasjon fra alle primær- og fylkeskommuner i Norge for regnskapsåret 2002. For å få gode og troverdige resultater, er vi her avhengig av anslag på antall årsverk og andre opplysninger om de foretak kommunen samhandler med. Skal kommunal sektor få full kompensasjon for endringene i arbeidsgiveravgiften, er det av avgjørende viktighet at Dere setter av tid til å fylle ut det vedlagte skjemaet. Vennligst send inn skjemaet i utfylt stand **innen mandag 25. august 2003**. For å få fram nødvendig informasjon til før statsbudsjettet for neste år behandles, er det viktig at tidsfristen overholdes. Hvis det er vanskelig å overholde denne fristen eller Dere har spørsmål eller kommentarer til kartleggingen, vennligst ta kontakt på e-post (roald.sand@ntforsk.no) eller telefon (74 13 46 76).

Medvirkning i undersøkelsen er frivillig. Det understrekes at vi i NTF har taushetsplikt og at alle svar vil bli anonymisert/behandlet konfidensielt. Resultater fra prosjektet vil bli publisert i en offentlig tilgjengelig rapport i september 2003. Hver kommune som deltar i undersøkelsen vil få tilsendt ett eksemplar hver av rapporten.

Vennlig hilsen

Roald Sand
prosjektleder Nord-Trøndelagsforskning

Vedlegg: Returkonvolutt

Spørreskjema

Om kommunen			
1. Kommunenr:		2. Kommunnavn:	
Om den som fyller ut skjemaet			
3. Navn:		4. Stilling:	
5. Telefonnr.:		6. E-post:	
Kommunens utgifter, eksklusive utskilte kommunale/interkommunale foretak i 2002			
7. Lønnsutgifter/ arbeidsgiveravgiftsgrunnlag i 2002 (lønn/sosiale utgifter eksklusive arbeidsgiveravgift og andre ytelser under posten sosiale utgifter som ikke grunnlag for arbeidsgiveravgift).			
8. Utgifter til arbeidsgiveravgift i 2002:			
9. Driftsutgifter i 2002:			
10. Brutto investeringsutgifter i 2002:			
11. Utgifter til kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon i 2002:			
12. Utgifter til kjøp av varer/tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon i 2002:			
13. Utgifter til kjøp av tjenester (post 230, 240, 260 og 270 i KOSTRA) som inngår i kommunens tjenesteproduksjon i 2002:			
14. Hvor mange kommunale foretak var kommunens virksomhet delt opp i 2002, eksklusive interkommunale foretak?			
Vennligst oppgi de utskilte foretakene (særforetakene/særbedriftene) sitt navn, bransje og antall årsverk nedenfor:			
Foretakets navn	Bransje	Antall årsverk	Er disse foretakene inkludert i kostnadstallene for spm. 1-5 over?
1)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
2)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
3)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
4)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
5)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
6)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
7)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
8)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
9)			☐ (1) Nei ☐ (2) Ja
<i>Eksempel: Rørvik Havn AS</i>	<i>havnevesen</i>	<i>7</i>	☐ (1) Nei ☒ (2) Ja

Om samhandling med andre direkte berørte foretak

Siden et foretak kan motta inntil kr 250 000 i årlig statsstøtte, kan mindre foretak med mindre enn 7 årsverk i sone 5 (0,0 %), 11 årsverk i sone 4 (5,1 %), 13 årsverk i sone 3 (6,4 %) og 28 årsverk i sone 2 (10,6 %) kompenseres fullt ut. Med direkte berørte foretak nedenfor mener vi foretak med flere årsverk enn disse grensene for full kompensasjon.

15. Foruten kommunale foretak, hvor mange andre offentlige eller private direkte berørte foretak produserer tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon i din kommune/fylkeskommune? Oppgi anslag på antall direkte berørte foretak.

Eksempler på foretak under spm. 15 er innen bransjer som renovasjon/avfall, revisjon, næringsmiddelkontroll, skoler, barnehager, museum, legekontor, fysioterapi, sykehjem, samferdsel, vernede bedrifter, etc. Venligst oppgi navn m.v. på direkte berørte foretak, se definisjon over.

Foretakets navn	Bransje	Kommune (forretnings- kontor)	Selskapsform	Antall årsverk (min. 7 for å være berørt)	Tilskudd fra kommunen i 2002	Andre utbetalinger fra/via kommunen i 2002
1)						
2)						
3)						
4)						
5)						
6)						
7)						
8)						
9)						
10)						
11)						
12)						
13)						
14)						
15)						
Eksempel: Eng Barnehage	barnehage	Bodø	Stiftelse	9	200000	0

16. Anslå hvor mye kommunen kjøpte inn av varer/tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon i egen kommune (jf. spm. 15) Oppgi kun tilskudd og andre utgifter til direkte berørte foretak.

kr

17. Anslå hvor mye kommunen kjøpte inn av varer/tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon fra <u>direkte berørte foretak</u> :					kr
18. Oppgi tre eksempler (jf. spm. 17) på <u>direkte berørte foretak</u> , foretaksnavn, selskapsform, kommune, bransje, anslag på antall årsverk i foretaket, kommunens innkjøp fra foretaket. Forslag til eksempler er større bedrifter innen varehandel og bygg/anlegg.					
Foretakets navn	Bransje	Kommune	Selskapsform	Antall årsverk (min. 7 for å være berørt)	Kommunens innkjøp fra foretaket 2002
1)					
2)					
3)					
<i>Eksempel Coop Bodo</i>	<i>varehandel</i>	<i>Bodo</i>	<i>BA</i>	<i>155</i>	<i>3 000 000</i>
19. Hvilke private foretak (f.eks. kraftselskap) tilførte kommunen inntekter i 2002? Oppgi navn på viktige <u>direkte berørte foretak</u> .					
Foretakets navn	Bransje	Antall årsverk (min. 7 for å være berørt)	Uthytte til kommunen i 2002	Andre inntekter fra foretaket	
1)					
2)					
3)					
4)					
5)					
<i>Eksempel Nord Kraft AS</i>	<i>kraftproduksjon</i>	<i>55</i>	<i>3 500 000</i>	<i>1 200 000</i>	
20. Er det andre måter din kommune blir direkte økonomisk berørt av de sannsynlige endringene i arbeidsgiveravgift?					

Takk for hjelpen!

